

Stenografični zapisnik

devete seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dne 29. marca 1892.

Nazoči: Prvosednik: Deželni glavar Oton Detela. — Vladni zastopnik: C. kr. deželni predsednik baron Andrej Winkler. — Vsi člani razun: Njega ekselenca knezoškof dr. Jakob Missia, Hinko Kavčič, Josip Lenarčič, Janez Mesar, dr. Adolf Schaffer. — Zapisnikar: Deželni tajnik Josip Pfeifer.

Dnevni red:

1. Branje zapisnika VIII. deželno-zborske seje dne 24. marcija 1892. 1.
2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.
3. Priloga 50. Poročilo deželnega odbora gledé deželnega zakona o ugodnostih za nove stavbe s stanovanji za delavce.
4. Priloga 48. Poročilo upravnega odseka o napravi ceste iz Podpeči do Dolgega grabna, oziroma do tje, kjer se združi z gospodarsko, z deželno-zborskim sklepom z dne 22. novembra 1890 med okrajne ceste uvrščeno, v ozemlju mesta ljubljanskega in občine Tomišelj nahajajočo se cesto, z dotičnim načrtom zakona (k prilogi 38.).
5. Ustno poročilo upravnega odseka o preložitvi, odnosno delni popravi iz Vrhlike čez Staro Vrhniko v Podlipo držeče okrajne ceste (k prilogi 39.).
6. Ustno poročilo upravnega odseka gledé uvrstitve Velikolaško-Bloške okrajne ceste med deželne ceste (k prilogi 43.).
7. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji gospodarskega odbora v Sanaboru za podporo za napravo cestnih podrobov med vasjo Sanabor in Zavetniki.
8. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji županstva v Vipavi za ureditev kanalizacije ob državni cesti skozi trg Vipavo.
9. Ustno poročilo odseka za letno poročilo o letnem poročilo deželnega odbora in sicer o § 1.: Potrjenje zakonovih načrtov; o § 2.: Davki.
10. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu deželnega zaklada za leto 1890. (k prilogi 41.).
11. Ustno poročilo finančnega odseka gledé razdelitve podpor, dovoljenih od države in dežele za stradajoče leta 1890. (k prilogi 47.).

Stenographischer Bericht

der neunten Sitzung

des krainischen Landtages

in Laibach

am 29. März 1892.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Otto Detela. — Vertreter der k. k. Regierung: Landespräsident Andreas Baron Winkler. — Sämmtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Se. Excellenz Fürstbischof Dr. Jakob Missia, Heinrich Kavčič, Josef Lenarčič, Johann Mesar, Dr. Adolf Schaffer. — Schriftführer: Landessecretär Josef Pfeifer.

Tagesordnung:

1. Lesung des Protokolls der VIII. Landtags-Sitzung vom 24. März 1892.
2. Mittheilungen des Landtags-Präsidiums.
3. Beilage 50. Bericht des Landesausschusses wegen Erlassung eines Landesgesetzes, betreffend die für Neubauten mit Arbeiterwohnungen zu gewährenden Begünstigungen.
4. Beilage 48. Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend die Herstellung einer Straße von Podpeč bis zum langen Graben, resp. bis zum Anschlusse an den zu Folge Landtagsbeschlusses vom 22. November 1890 in die Kategorie der Bezirksstraßen eingereichten, im Gebiete der Stadt Laibach und der Gemeinde Tomischl gelegenen Wirtschaftsweg mit Vorlage des diesfälligen Gesetzentwurfes (zur Beilage 38).
5. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses in Angelegenheit der Umlegung beziehungsweise partiellen Correctur der von Oberlaibach über Unterlaibach nach Podlipa führenden Bezirksstraße (zur Beilage 39).
6. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses in betreff der Einreihung der Großblasch-Dblaker Bezirksstraße in die Kategorie der Landesstraßen (zur Beilage 43).
7. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des Ortschaftsvermögens-Ausschusses in Sanabor um Subvention zur Herstellung von Straßendurchlässen zwischen den Ortschaften Sanabor und Zavetniki.
8. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des Gemeindeamtes in Wippach um Herstellung der Canalisirung längs der Reichstraße durch den Markt Wippach.
9. Mündlicher Bericht des Rechnungsbereichsausschusses über den Rechnungsbereich des Landesauschusses: § 1. Sanction der Gesetzentwürfe: § 2. Steuern.
10. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungsabschluß des Landesfondes (zur Beilage 41).
11. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Vertheilung der aus Staats- und Landesmitteln bewilligten Nothstandsunterstützungen im Jahre 1890 (zur Beilage 47).

12. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji Vincencijske družbe v Ljubljani za podporo k stavbinskim stroškom v Marijanišči. 13. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji sekundarja dr. Rudolfa Repiča za nagrado za večkratno nadomestovanje. 14. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji drd. Petra Košenine za dovolitev takse za medicinski rigorozum. 15. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji posojilnice v Krškem za podporo. 16. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani za podporo. 17. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji treh glavnih odgonskih sprevodnikov v Ljubljani za izboljšanje plače. 18. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani za nagrade učiteljem, kateri delujejo v šolskih delarnah. 19. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji Helene Zarnik, soproge umirovljenega učitelja, za podporo. 20. Utemeljevanje samostalnega predloga gospoda deželnega poslanca viteza Franciška Langerja in družnikov glede pridelovanja ameriških trt v trtnicah na Gramu. 21. Utemeljevanje samostalnega predloga gospoda deželnega poslanca Franc Šukljeja in družnikov ob uvrstitvi cestnih prog Toplice-Valtavs in Toplice-Podturn v vrsto deželnih cest.	12. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Vinzenzvereines in Laibach um Subvention zu den Baukosten im Marianum. 13. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Sekundararztes Dr. Rudolf Repič um Remuneration für Substituierungen. 14. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Drd. Peter Kösenina um Bewilligung der Tage zur Ablegung des medizinischen Rigorums. 15. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der Darlehenscasse in Gurktal um Subvention. 16. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Centralausschusses der k. k. krainischen Landwirtschaftsgesellschaft in Laibach um Subvention. 17. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der drei Hauptschubführer in Laibach um Gehaltsaufbesserung. 18. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des slovenischen Lehrervereines in Laibach um Bewilligung von Remunerationen für die in den Schulwerkstätten thätigen Lehrer. 19. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der Helena Zarnik, pensionirten Schullehrersgattin, um Unterstützung. 20. Begründung des selbständigen Antrages des Herrn Landtagsabgeordneten Franz Ritter von Langer und Genossen, betreffend die Cultur von amerikanischen Reben in den Pflanzstätten in Stauden. 21. Begründung des selbständigen Antrages des Herrn Landtagsabgeordneten Franz Šuklje und Genossen, betreffend die Einreihung der Straßenstrecken Töplitz-Waldendorf und Töplitz-Unterthurn in die Kategorie der Landesstraßen.

Seja se začne ob 10. uri 30 minut dopoldne.

Beginn der Sitzung um 10 Uhr 30 Minuten Vormittag.

Deželni glavar:

Potrjujem sklepčnost visoke zbornice in otvarjam sejo. Gospoda zapisnikarja prosim, da prečita zapisnik zadnje seje.

1. Branje zapisnika VIII. deželno-zborske seje dné 24. marcija 1892.**1. Lesung des Protokolls der VIII. Landtags-sitzung vom 24. März 1892.****Tajnik Pfeifer:**

(Bere zapisnik VIII. seje v nemškem jeziku. — Sieht das Protokoll der VIII. Sitzung in deutscher Sprache.)

Deželni glavar:

Želi kdo gospodov kak popravek v ravnokar prečitanem zapisniku?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ce ne, izrekam, da je zapisnik zadnje seje potrjen.

2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.**2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.****Deželni glavar:**

Naznanjam, da je gospod poslanec Lenarčič zadržan, udeležiti se današnje seje.

Izročam prošnjo dr. Emila Klimeka, deželnega okrožnega zdravnika na Bledu za podporo letnih 200 gld. kot zdravniku v zdravišči na Bledu.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Dalje izročam prošnjo okrajno-cestnih odborov v Postojni in v Il. Bistrici, da bi se cestna proga od sv. Petra skozi vasi na Pivki do Trnovega uvrstila med deželne ceste.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Povše izročar prošnjo Legat Franciške, udove ljudskega učitelja v Ljubljani, za zvišanje odgojnine svojim trem otrokom.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Kersnik izročar prošnjo Gostinčar Franceta iz Gostince za ustanovo svojemu slepemu sinu Jožefu za obiskovanje zavoda za slepe v Lincu za izvežbanje v orglanji.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Dragoš izročar sledeči prošnji: Županstvo občine Adlešiče prosi podpore za nakup dveh plemenskih bikov.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Gemeindeamt Ceprah bittet um Belassung der jegigen Landesstraße zwischen Bresoviz und Ceprah.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec dr. Vošnjak izročar prošnjo županstva v Slavini, da pride deželni inženir in izmeri novo krajšo cesto iz Slavine čez Ravnik v Senožeče.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Hribar izročar prošnjo županstva v Cerkljah, da se zvrše predpreiskave za zagradbo in uravnavo potoka Reke.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec dr. Papež izročar sledeči prošnji: Društvo „Pravnik“ v Ljubljani prosi takojšnega izplačila dovoljene podpore 500 gld.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Občani vasi Vrhovo, Prapretno in Log, okraj Krški, prosijo pomoči glede občinskih doklad za zgradbe na Radeškem pokopališči.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Gospod poslanec Murnik izročar prošnjo: B. Legetporer, Obmann des Gauverbandes des österr. Alpenvereines in Welde, bittet um eine Subvention zur Förderung seiner gemeinnützigen Zwecke.

(Izroči se finančnemu odseku. — Wird dem Finanzausschusse zugewiesen.)

Točka 3. dnevnega reda je:

3. Priloga 50. Poročilo deželnega odbora glede deželnega zakona o ugodnostih za nove stavbe s stanovanji za delavce.**3. Beilage 50. Bericht des Landesauschusses wegen Erlassung eines Landesgesetzes, betreffend die für Neubauten mit Arbeiterwohnungen zu gewährenden Begünstigungen.**

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Preidemo k 4. točki dnevnega reda, to je:

4. Priloga 48. Poročilo upravnega odseka o napravi ceste iz Podpeči do Dolgega grabna, oziroma do tje, kjer se združi z gospodarsko, z deželno-zborskim sklepom z dné 22. novembra 1890 med okrajne ceste uvrščeno v ozemlju mesta ljubljanskega in občine Tomišelj nahajajočo se cesto, z dotičnim načrtom zakona (k prilogi 38.).**4. Beilage 48. Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend die Herstellung einer**

Straße von Podpetsch bis zum langen Graben, resp. bis zum Anschlusse an den zu Folge Landtagsbeschlusses vom 22. November 1890 in die Kategorie der Bezirksstraßen eingereichten, im Gebiete der Stadt Laibach und der Gemeinde Tomischl gelegenen Wirtschaftsweg mit Vorlage des diesfälligen Gesekentwurfes (zur Beilage 38).

Poročevalec dr. Tavčar:

Visoki zbor! V seji dné 22. novembra l. 1890. se je sklenilo v deželnem zboru, da se uvrsti neka cesta, katera leži v ozemlju Ljubljanskega mesta in občine Tomišelske in ki vodi tik Ljublanice do „dolgega grabna“, med okrajne ceste. Proga od „dolgega grabna“ do Podpeči je še neizvršena in želeči bi bilo, da se zgradi tudi ona. Ta proga od „dolgega grabna“ do Podpeči je ležeča posebno v interesu Preserske in deloma Borovniške občine in zaradi tega ste občini želeli že dolgo, da se cesta zgradi in da se tako naredi zveza iz Podpeči z Ljubljano. Občini ste že v zadnjem zasedanju predložili nekaj načrt, ki je bil tudi odobren in visoki zbor je sklenil, da naj se deželni odbor bavi s to stvarjo in potem, če vidi potrebo te ceste, predloži načrt, da se zgradi nova okrajna cesta od Podpeči do dolgega grabna, tako da bodo imeli vasi in krajine, ki leže za Podpečjo, direktno zvezo skozi Podpeč, Lipljene in Črnovas v Ljubljano.

Deželni odbor je preiskal v tem oziru vse potrebno in vprašal v zmislu določil § 22. zakona z dné 22. julija l. 1889., dež. zak. št. 17., pred vsem vojaško in politično oblastvo, ali se jima zdi umestno, če se zgradi ta proga. Deželni odbor je dobil tudi ukaz, da mora stopiti v dotiko z vrhniškim cestnim odborom, o katerem se je sklenilo, da mora donesti vsaj 1000 gld. Deželni odbor se je obrnil do vrhniškega cestnega odbora, ta pa mu je odgovoril, da ne da ne krajcarja, češ, da je cestni okraj Ljubljanske okolice dolžan zgraditi to progo, ker se nahaja v njegovem ozemlju in da je tembolj zavezan v to, ker je cestni odbor Vrhniški že pred več leti zgradil cesto pod Žalostno goro z namenom, da bi se z napravo cestne proge iz Podpeči do „dolgega grabna“ naredila zveza z okrajno cesto pri Lipi in dalje naprej z Ljubljano.

Deželni odbor je stvar preiskal in našel, da ta ugovor ni utemeljen in da cestni okraj ljubljanske okolice ni zavezan graditi te proge, kakor je trdil cestni odbor vrhniški. Če se pomisli, da bode cesta večinoma le v korist prebivalstvu vrhniškega cestnega okraja, je umevno brez ozira na sklep visokega deželnega zbora, da ima cestni odbor vrhniški pripomagati k tej zgradbi. Vsled tega se vnovič vrše dogajanja in ni dvomiti, da se bode cestni odbor vrhniški spokoril, in videč, da je cesta v korist prebivalcem vrhniškega okraja, dovolil oni donesek. Sicer ga pa imamo itak v rokah, ker bomo v kratkem govorili o podpori za preložitve ceste pri Stari Vrhniki in ako se cestni odbor do tja ne bode

udal sklepu visokega deželnega zbora z dné 22. novembra l. 1890., bomo lahko rekli, da se od one podpore odtegne znesek 1000 gld. ter da cestnemu okraju Ljubljanske okolice v namen cestne zgradbe, katera je sedaj v razpravi. Dotična cestna zgradba je nujna, vrhniški prebivalci se potegujejo za njo že 20 let in torej je čudno, da dela cestni odbor opozicijo.

Ker se bode torej gledé doneska, ki se ima naložiti cestnemu okraju vrhniškemu, dal doseči primeren končni uspeh, meni upravni odsek, da naj se takoj sklene zakon, da se ustanovi cesta, po kateri dotični prebivalci več kakor 20 let hrepené. Zaradi tega je stavil in sklenil upravni odsek nasvete, kateri so tiskani in predloženi visokemu deželnemu zboru.

V imenu upravnega odseka jih ponavljam še jedenkrat in v specialni debati bom popravil nekatere tiskovne pomote v prilogi 48. Ti predlogi se glasé:

Visoki deželni zbor naj sklene:

1. Priloženemu načrtu zakona se pritrdi.

2. Deželnemu odboru se naroča, naj izprosi Najvišjo sankcijo temu zakonu.

Deželni glavar:

Otvorjam splošno debato. Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Nihmand mešdet fid.)

Ako ne, prestopimo v specialno debato in prosim gospoda poročevalca, da prečita § 1. predloženega zakonovega načrta.

Poročevalec dr. Tavčar:

V § 1. se imajo odstraniti nekatere tiskovne ali take pomote, katere bi z dosedanjro redakcijo deželnega zakonika ne bile v soglasji. V drugi vrsti pride besedica „je“ pred besedo „zgraditi“; v tretji vrsti odpade besedica „naj“, in v zadnji vrsti odpade vejica za besedo „ležečo“, ker se je reklo, da je ni potreba.

V nemškem tekstu odpade v 1. vrsti vejica za besedo „Umgebung“ in v 6. vrsti vejica za besedo „gelegen“. Po odstranitvi teh pomot se glasi § 1. tako-le:

§ 1.

V cestnem skladovnem okraji „Ljubljanska okolica“ je zgraditi novo okrajno cesto na progi iz Podpeči do „Dolgega grabna“, kjer se spoji z nekdanjo, po sklepu deželnega zbora z dné 22. novembra 1890. l. mej okrajne ceste uvrščeno, v ozemlju mesta ljubljanskega in občine Tomišelj ležečo gospodarsko potjo.

§ 1.

Im Straßenconcurrentzbezirke Laibach Umgebung ist die Straßenstrecke von Podpetsch bis zum „langen Graben“, wo sich dieselbe an den, mit dem Landtagsbeschlusse vom 22. November 1890 in die Kategorie der Bezirksstraßen eingereichten, im Gebiete der Stadt Laibach und der Gemeinde Tomischl gelegenen ehemaligen Wirtschaftsweg anzuschließen hat, als Bezirksstraße neu herzustellen.

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

§ 2. se glasi:

§ 2.

Mojemu ministru za notranje reči je naročeno izvršiti ta zakon.

§ 2.

Mit dem Vollzuge dieses Gesetzes wird Mein Minister des Innern betraut.

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

Uvod se glasi v slovenskem tekstu kakor je tiskan, v nemškem pa odpade v predzadnji vrstici pri „L. G. Bl.“ črka „l“, in sicer tako, da se sedaj glasi:

Po nasvetu deželnega zbora Svoje vojvodine Kranjske ukazujem na podstavi § 22. deželnega zakona z dne 28. julija 1889. l., dež. zak. št. 17., tako:

Ueber Antrag des Landtages Meines Herzogthumes Krain finde Ich auf Grund des § 22. des Landesgesetzes vom 28. Juli 1889, L. G. B. Nr. 17, anzuordnen, wie folgt:

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

Pri naslovu popravi se beseda „zgradbi“ v „gradbi“, v sledeči vrsti odpade besedica „naj“ in v zadnji vrsti odpade vejica po besedi „ležečo“; v nemškem tekstu pa se ima v zadnji vrsti mesto „Wirtschaftsweg“ glasiti „ehemaligen Wirtschaftsweg“, tako da se naslov glasi:

Zakon

z dne

veljaven za vojvodino Kranjsko,

o gradbi nove okrajne ceste iz Podpeči do „Dolgega grabna“, kjer se spoji z nekdanjo, po sklepu deželnega zbora z dne 22. novembra 1890. l. mej okrajne ceste uvrščeno, v ozemlju mesta Ljubljanskega in občine Tomišelj ležečo gospodarsko potjo.

Gesetz

vom

wirksam für das Herzogthum Krain,

betreffend die Herstellung einer neuen Bezirksstraße von Podpetsch bis zum Anschlusse am „langen Graben“ an den, gemäß dem Landtagsbeschlusse vom 22. November 1890 in die Kategorie der Bezirksstraßen eingereichten, im Gebiete der Stadt Laibach und der Gemeinde Tomischl gelegenen ehemaligen Wirtschaftsweg.

(Obvelja brez debate. — Wird ohne Debatte angenommen.)

Deželni glavar:

S tem je sprejet tudi 1. predlog upravnega odseka, in glasovali bomo še o drugem predlogu ter prosim gospode, kateri pritrdijo 2. predlogu upravnega odseka, naj blagovolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Poročevalec dr. Tavčar:

Predlagam, da se zakonskemu načrtu pritrdi takoj tudi v tretjem branji.

Deželni glavar:

Ako nihče ne ugovarja? (Nihče ne ugovarja. — Wird kein Widerspruch erhoben), bomo takoj glasovali o celoti in prosim gospode, kateri pritrdijo ravnokar v drugem branji sprejetemu zakonskemu načrtu tudi v tretjem branji, naj blagovolijo ustati. (Obvelja. — Angenommen.)

Po naznanilu gospoda načelnika upravnega odseka je gledé 5. točke dnevnega reda treba še nekaj poizvedeti od cestnega odbora Vrhniskega in ker ta točka torej v odseku še ni rešena, odstavim jo za danes od dnevnega reda.

Prestopimo torej k 6. točki, to je:

6. Ustno poročilo upravnega odseka gledé uvrstitve Velikolaško-Bloške okrajne ceste med deželne ceste (k prilogi 43.).

6. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses inbetreff der Einreihung der Großlaschitz-Oblaker Bezirksstraße in die Kategorie der Landesstraßen (zur Beilage 43.).

Berichterstatter Baron Rechbach:

Hohes Haus! Der Bezirksstraßen-Ausschuß von Großlaschitz hat im Jahre 1889 ein Gesuch um Einreihung der Großlaschitz-Oblaker Bezirksstraße in die Kategorie der Landesstraßen eingebracht und hat dieses Gesuch damit begründet, daß nach der Vollendung der Straßenumlegung am Luzarje Berge der größte Theil des Verkehrs von der Reifnitz-Oblaker Landesstraße abgelenkt und den Zug nach der Großlaschitz-Oblaker Straße nehmen wird, indem dieselbe schon bisher den regen Verkehr aus den Bezirken Tschernembl, Gottschee, Reifnitz und Großlaschitz, sowie aus dem ganzen Gurker Thale gegen Oblak und Raket, überhaupt nach Innerkrain vermittelt hat. Ferner wird erwähnt, daß die genannte Straße zwar jenen Bewohnern, welche sich unmittelbar an derselben befinden, einigen Vortheil gewährt, im allgemeinen aber für die Steuerträger des Bezirkes, welche die Last der Erhaltung der erwähnten Straße zu tragen haben, nur vom geringen Nutzen ist, indem sie vorwiegend dem Transitverkehr dienlich ist, und nachdem sie den größten Theil Unterkrains mit Ober- und Innerkrain verbindet, wäre es wegen dieser ihrer Bedeutung für das Land Krain gerechtfertigt, dieselbe in die Kategorie der Landesstraßen einzureihen.

In Erledigung dieses Gesuches hat der hohe Landtag in der Sitzung vom 8. November 1889 den Landes-Ausschuß beauftragt, die Stichhaltigkeit der in diesem Gesuche angeführten Gründe zu erheben und über den Erfolg in der nächsten Session zu berichten, beziehungsweise den entsprechenden Antrag zu stellen.

In Befolgung dieses Auftrages berichtet nun der Landesausschuß, daß die Umlegung der Straße über den Lutzarje Berg, welche einen Bestandtheil der Großlaschitz-Oblaker Straße bildet, erst im Jahre 1891 beendet wurde und daher in dieser kurzen Zeit nicht mit Bestimmtheit constatirt werden konnte, ob sich der Verkehr von der Reifnitz-Oblaker Straße zur Großlaschitz-Oblaker Straße gewendet hat, was schon aus dem Grunde zweifelhaft ist, als für den Verkehr von Gottschee und Reifnitz die Strecke Großlaschitz-Oblak um 6 km länger ist, als die Strecke Reifnitz-Oblak. Die Behauptung, daß die mehrerwähnte Straße nur einen geringen Nutzen gewährt, ist keineswegs stichhältig, nachdem das auf den vielen, im Karlovitzer, Rober und Raschitz Thale im Betriebe stehenden Sägewerken in großen Quantitäten erzeugte Schnittmateriale, sowie das in den dortigen Wäldern gewonnene Bauholz auf der Großlaschitz-Oblaker Straße verfrachtet wird und der dadurch hervorgerufene Verkehr den Transitverkehr noch überragt.

Der wichtigste Umstand bei Entscheidung in dieser Angelegenheit ist der bevorstehende Bau der Eisenbahn Laibach-Gottschee, nach dessen Vollendung sich die Verkehrsverhältnisse auf beiden früher erwähnten Straßen wesentlich verändern und wahrscheinlich dieselben an Bedeutung verlieren werden.

Ferner wird bemerkt, daß der Einreihung der Großlaschitz-Oblaker Bezirksstraße in die Kategorie der Landesstraßen auch ein formelles Bedenken entgegensteht, da die gedachte Straße auch den Bezirk Laas durchzieht und der Straßenausschuß des letzteren Bezirkes um die Einreihung der dortigen Theilstrecke nicht angesucht hat.

Mit Rücksicht auf die dargelegten Umstände erachtet es der Landesausschuß nicht für zeitgemäß, dem hohen Landtage schon jetzt den Antrag auf Gewährung der besprochenen Bitte zu stellen, glaubt vielmehr, es möge die Entscheidung dieser Frage jenem Zeitpunkte vorbehalten bleiben, bis der Bahnbau vollendet und es möglich sein wird, über die Wirkung dieses neuen Communicationsmittels auf die Verkehrsverhältnisse an der Großlaschitz Oblaker Straße ein klares Bild zu erlangen. Der Verwaltungsausschuß hat sich der Ansicht des Landesausschusses angeschlossen und stellt daher nachstehenden Antrag:

„Der Bericht des Landesausschusses über das Gesuch des Bezirksstraßenausschusses von Großlaschitz um Einreihung der Großlaschitz-Oblaker Bezirksstraße in die Kategorie der Landesstraßen wird zur Kenntnis genommen und die endgiltige Erledigung des Gesuches jenem Zeitpunkte vorbehalten, bis der Bahnbau Laibach-Gottschee vollendet und es möglich sein wird, die Wirkung dieses Communicationsmittels auf die Verkehrsverhältnisse auf der genannten Bezirksstraße zu beurtheilen“.

Deželni glavar:

Želi kdo besede? (Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki pritrdé temu predlogu, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prestopimo k 7. točki, to je:

7. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji gospodarskega odbora v Sanaboru za podporo za napravo cestnih podrobov med vasjo Sanabor in Zavetniki.

7. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des Ortschaftsvermögens-Ausschusses in Sanabor um Subvention zur Herstellung von Straßendurchlässen zwischen den Ortschaften Sanabor und Zavetniki.

Poročevalec Povše:

Visoka zbornica! Gospodarski odsek vasi Sanabor, občine Vipavske, prosi za podporo iz deželne zaklada v svrhu, da mu bode mogoče napraviti 7 kanalov na svoji občinski poti. V svoji vlogi pravi gospodarski odsek vasi Sanabor, kako neugodno leži vas med Kovskom in Nanosom, kako mora vas vzdrževati več potov, ako hočejo priti na kako javno cesto, in posebno, da imajo veliko stroškov za vzdrževanje ceste od Sanabora proti Zavetnikom.

Upravni odsek se je posvetoval o tej prošnji in zdela se mu je opravičena iz sledečih razlogov. Nad dotično občinsko potjo je državna cesta, katera vodi iz Vipavske doline na Col. Pred leti je bila državna cesta brez kanalov, in voda iz bregov se je razlivala bolj enakomerno po vsem prostoru, sedaj pa je državna uprava napravila podrove ali kanale in ti škodujejo občinski cesti, ker se voda v teh rovih zbira in potem pridere z vso močjo po tej občinski cesti. Odkar je pred par leti državna uprava napravila te kanale, trpi občina strašno, ker po teh nadrovi pri vsakem deževju voda pridere v nižavo in uničuje pota, tako, da so ljudje popolnoma odstriženi od drugih krajev. Tudi na polji imajo veliko škode, in kakor sem izvedel od gospoda poslanca tega okraja, imajo mnogo sitnosti in prepirov s cestarji, ki se v svoji oholosti za nič ne brigajo. Jedina pomoč bi bila, da občinarji napravijo tudi podrove, da se bode voda potem mogla enakomerno razlivati po nižavi. Sanaborska občina ima dohodka jedino le iz trtoreje, ljudje živé od vinogradov. Visoka zbornica pa tudi ve, da se je ravno v Vipavsko dolino priklatila ugonobilna trtna uš in da so ljudje tam v velikih stiskah. Ako ne bodo mogli dobro prodajati pičle pridelke, kar jih še imajo, bodo popolnoma ubožali. Dobra dovozna cesta je veličen faktor, da kmet izpeča svoje pridelke. Kdor je hodil po vinorodnih krajih, ve, da kupei zahajajo le v one kraje, kjer imajo dobre ceste, da zamorejo lahko odvažati vino.

Iz vseh teh razlogov je upravni odsek sklenil priporočati visokemu deželnemu zboru, da blagovoli tej podobčini, katera je podala tudi natančen načrt in proračun stroškov, dovoliti podporo 150 gld., da bodo mogli pokriti stroške za kamnosekarska dela.

Formuliran predlog se glasi:

Visoki deželni zbor naj sklene:

„Gospodarskemu odseku vasi Sanabor pri Vipavi se dovoli v svrhu naprave cestnih kanalov med vasjo Sanabor in Zavetniki 150 gld. podpore iz deželnega zaklada“.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec Šuklje se je oglasil k besedi.

Poslanec Šuklje:

Gospoda moja! Obžalujem, da se ne morem strinjati z nasvetom upravnega odseka. Za to je za me merodajnih več razlogov.

Najprej moram reči, dosedaj sem mislil, pravični odgovor na take prošnje, gospoda moja, mora biti le odklonitev a limine. No, v zadnjem času se je to moje prepričanje, ta moja naivna misel nekoliko omajala. Odkar smo onikrat dovolili občini Budanje tistih 500 gld. za popravo občinske poti, od tistega časa sem prišel do drugega prepričanja. Danes se sega že dalje, danes se nasvetuje, da dovolimo svoto za napravo kanalov na občinski poti. To je za me nov dokaz, kako resnična je francoska prislovica „l'appétit vient en mangeant“.

V prvi vrsti, gospoda moja, ugovarjam iz formalnega stališča. Dosedaj sem bil vedno tega mnenja, da imajo takozvani „gospodarski odseki“ drugo področje. Po našem občinskem redu je tem gospodarskim odsekom gospodariti s premoženjem dotične podobčine, nikakor pa se jim ni baviti s cestami.

Kdo pa je tisti organ, ki se ima baviti s cestami? Naš cestni zakon govori po vsem jasno. Za ceste je po zakonu skrbeti deželnemu zboru oziroma deželnemu odboru, okrajnim cestnim odborom, in če gre za občinsko pot, je po §§ 28. in 29. kompetentni organ dotično občinsko predstojništvo oziroma občinski odbor, nikakor pa ne premoženjski odsek kake podobčine. Torej nima gospodarski odsek podobčine Sanaborske nikakoršne legitimacije, da se loti te zadeve.

Meni se potem vidijo tudi troški previsoki. Kaki pa bodo ti kanali na občinski cesti? Tukaj se nasvetuje prispevek iz deželnega zaklada v znesku 150 gld. Ja za božjo voljo, koliko pa stanejo ti kanali? Bi si dovolil uprašanje, — vsaj pridemo menda enkrat vendar do tega, da se bode gradil tudi železniški tir po lepi vipavski dolini, koliko pa bode stal kilometer dotične železnice, ako bodo za polhlevni kanalček troški tako neprimerno visoki.

Sicer pa, gospoda moja, to za me ni glavna stvar. V prvi vrsti naglašam razmere deželnega zaklada. Sedaj imamo v rokah že podroben proračun za tekoče leto 1892., in z ozirom na njegove številke ponavljam, kar sem že zadnjič poudarjal, mi ustvarjamo silno nevaren prejudic. Kako neugodno vpljiva tista radodarnost, s katero so se v zadnjih letih reševale razne peticije, kako se masčuje to radodarno postopanje, za to je najboljši dokaz vedno rastoče število peticij. Če bomo tako nadalje postopali, pridemo do tega, — to rečem hladnokrvno

— da bode vsak, ki bode mislil napraviti — oprostiti mi trivijalni izraz — kak nov svinjak ali kako gnojišče, vsak tak gospodar bode prišel s peticijo do deželnega zbora in bode zahteval deželno podporo. (Poslanca Višnikar in Kersnik: — Abgeordneter Bisnifer und Kersnik: „Dobro, dobro!“)

Se več merodajni nego finančni oziri pa so za me drugi razlogi, katerim bi pripisaval moralno važnost. Če si ogledamo narod naš, gospoda moja, vidimo, da ima pač mnogo dobrih lastnosti, pa tudi nekatere nedostatnosti, katere treba odstraniti, ako hočemo narodu svojemu ohraniti obstanek. Izražam to po vsem prostodušno. Navzlic temu, da se v nekaterih vprašanjih ne strinjam po vsem z večino svojih slovenskih tovarišev, čutim vendar v sebi nesebično gorko ljubezen do domovine in naroda slovenskega. Med tistimi slabimi lastnostmi, ki nam branijo mirno gledati v boljšo bodočnost, poudarjam v prvi vrsti ono pomanjkanje zavednosti lastnih sil. (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: „Dobro, dobro!“ — Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Nikar mu ne kliči dobro!“) Gospoda moja, stvar je ta, naše ljudstvo se premalo zanaša v svojo lastno moč, pri vsaki malenkosti se povprašuje, koliko bomo dobili od države in od dežele (Poslanec Pakiz: — Abgeordneter Pakiz: „Ni istina!“), to je istina, žalostna istina, gospod Pakiz, in če bi poročevalc s takim nasvetom nastopil drugod ter ga podpiral s takimi razlogi, kakor smo jih danes čuli iz ust njegovih, recimo, če bi tako stvar nasvetoval na Angležkem ali sploh v kaki probujeni deželi, kjer ima ljudstvo več energije, kjer se bolj zaveda svojih lastnih sil, uverjen sem, da bi grdo propal s svojim nasvetom. V prošnji sanaborske podobčine razodeva se pomenljiva napaka našega naroda, mi pa to napako še pomnožimo in ojačimo s tem, da hočemo ugoditi takim prošnjam. Vidite, tukaj gre za stvar, katera je zgolj lokalnega pomena, katera zadeva le jedno občino, tukaj gre za trošek, katerega mora dotična občina sama prestirati ter ga tudi lahko prestira in vendar pride upravni odsek s predlogom, da se dovoli dotični občini podpora iz deželnega zaklada. Ali bodeste malemu otroku mari tlačili birgle pod rameni, ako hočete, da se navadi hoditi? Postopanje upravnega odseka v tem slučaju je kvarno in njegov nasvet neumesten v vzgojevalnem in moralnem oziru, zato se mu odločno upiram.

Vse to povedal sem sine ira et studio. Obžalujem, da se ne morem strinjati s predlogom poročevalca častitega gospoda tovariša Povšeta ter za svojo stran stavljam nasvet, naj se preko peticiji občine Sanaborske prestopi na dnevni red. (Poslanca Kersnik in Višnikar: — Abgeordneter Kersnik und Bisnifer: „Dobro, dobro!“)

Poslanec Lavrenčič:

Visoki zbor! Zopet sem na tistem stališču, kakor v predzadnji seji, ko se je namreč razpravljalo o podpori za preložitve občinske ceste v Budanjah.

Finančni odsek je bil takrat prošnjo popolnoma odklonil in ko se je tukaj v zbornici od druge strani vendar nasvetovala podpora, bilo je toliko upora

proti dotičnemu nasvetu, da uboga občina skorej ne bi bila nič dosegla. Na notranjske občine se ne jemlje veliko ozira, med tem ko so se za druge kraje vedno in tudi letos dovoljevale mnoge podpore in sicer marsikatero po nepotrebnem. Podpora za letovišče na Bledu se je dovolila brez ugovora (Poslanec Višnikar: — Abgeordneter Višnikar: „Pa ne za občinsko pot!“ — Poslanec Šuklje: — Abgeordneter Šuklje: „To je bilo za kursalon!“) in koliko denarja se je po nepotrebnem izdalo za gledališče, za muzej in za druge zgradbe, o tem sem že zadnjič govoril. Graja se so se moje besede, češ iz ust slovenskega poslanca jih ni bilo pričakovati. Gospoda, vem, da so dotične zgradbe za deželo potrebne (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: „Dobro, dobro!“) ali tiste potratnosti ni bilo treba, izdalo se je preveč denarja in če sem o tem govoril, storil sem to v imenu svojih volilcev. Besede moje so bile torej opravilne, danes pa omenjam to zaradi tega, ker je bil zadnjič častiti gospod poslanec dr. Tavčar nasvetoval konec debate in jaz nisem prišel več do besede.

Kar se tiče prošnje Sanaborske občine, mi ni treba stvari na široko razpravljati, ker so razmere te občine ravno take, kakor občine Budanjske, in ker je že častiti gospod poročevalec prav dobro utemeljil svoj predlog, občinarji so prisiljeni, napraviti one kanale, če si hočejo ohraniti svoja pota, pa tudi varovati zemljišča. Ker pa na drugi strani pripoznavam slabe naše finančne razmere in ker se troši za mnogo stvari že toliko denarja, da je kar čuda, da ga sploh še kaj imamo, usojal bi si nasvetovati, da se občini Sanaborski, kateri upravno-gospodarski odsek, z ozirom na potreščino znašajočo blizu 700 gld. sklenil dati podporo 150 gld., dovoli vsaj 100 gld. podpore, za katero bodo oni reveži tudi iz srca hvaležni visokemu deželnemu zboru.

Kar se tiče besed gospoda poslanca Šuklje-ta, da bode tak sklep slabo vpljival na naše ljudstvo ter da bode prišel s prošnjo za podporo vsak, kdor bode mislil napraviti kak svinjak ali kako gnojišče, bi jaz rekel, naj se za prihodnje zasedanje sklene: s takimi prošnjami nimate priti pred deželni zbor, prepovedane so jedenkrat za vselej. Če bi se pa sedaj izključili Sanaborski občinarji, morali bi pač misliti, da jih visoki deželni zbor smatra kot nekaj izvržek kranjskega prebivalstva.

Priporočam torej prav toplo, da se, ako bi se ne sprejel predlog upravnega odseka, Sanaborcem dovoli vsaj 100 gld. podpore, in upam, da bodo častiti gospodjo z one (desne -- rechten) strani visoke zbornice, kateri so zadnjič glasovali z menoj, tudi danes glasovali za moj predlog.

Deželni glavar:

K besedi se je oglasil gospod poslanec Pakiž.

Poslanec Pakiž:

Nekako osupnen sem bil, ko se nam je danes gospod poslanec Šuklje predstavil kmetovalcem oziroma kmetским občinam nekakega čudnega angeljca

varuha. (Živahna veselost. — Lebhaftes Heiterkeit.) Ob jednom, visoka zbornica, pa se je postavil še na drugo stališče in sicer na stališče profesorja nasproti kmetским občinam ter jih poučeval, kako imajo one postopati, na kako slabem stališču stojé, kako slabo so poučene in kako nesramne so z njihovimi zahtevami. Žalibog, gospod poslanec, mislim, da imate v svoji službi druge dolžnosti spolnovati. (Živahna veselost. — Lebhaftes Heiterkeit.) Jaz še nikdar nisem hujskal na kmeta in tudi ne morem reči, da bi bile od kake strani prišle take peticije, katere ne bi bile opravilne. Če pa pride kak poslanec, kak krajevni poslanec in si drzne priporočati prošnjo kake občine svojega okraja, katera je silno potrebna podpore, protivite se Vi dotičnemu predlogu.

Ko je šlo na primer za Vaš rojstni kraj, za Radence, če se ne motim, sem z veseljem glasoval za dotično podporo, ker ste rekli: občina je podpore potrebna, revščina je velika.

Danes pa ste dejali gledé tistih bornih 150 gld., katere je gospodarski odsek sklenil podeliti revni kmetским občinu, da bode vsled tega trpela dežela, da bodo uničeni vsi stanovi! (Veselost. — Heiterkeit.) To je žalostno! Jako težko sem se proti takemu učenjaku, proti tako gostobesednemu učenjaku oglasil za besedo (Splošna živahna veselost — Allgemeine lebhaftes Heiterkeit), ali kot deželnega poslanca me veže dolžnost, da pojasnim to stvar in prepričani bodite, da ne govorim iz strasti, temveč le iz potrebe. Sam za svojo osebo še nisem in ne bi bil nikdar prosil nikake, niti najmanjše podpore, pa kot deželnega poslanca me veže dolžnost, gospoda moja, da sodim o potrebah našega ljudstva z gorkim in vnetim srcem, ne pa s politiko (Odobranje mej somišljeniki — Beifall unter den Gefinnungsgenossen), kajti nas ne veže samo politika, temveč veže nas ljubezen. (Živahno odobranje mej somišljeniki — Lebhafter Beifall unter den Gefinnungsgenossen; poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: „Zalostno, da ne tudi politika!“)

Prosim Vas torej gospode, ki ste zadnjič z mrzlim srcem glasovali proti oni podpori za ubogo vas Vipavsko, da danes vsaj z ljubeznijo in gorkim srcem glasujete za te borne groše.

(Občna živahna veselost; odobranje mej somišljeniki in na desni. — Allgemeine lebhaftes Heiterkeit; Beifall unter den Gefinnungsgenossen und rechts.)

Deželni glavar:

Gospod poslanec Lavrenčič predlaga za slučaj, ako bi se odklonil predlog upravnega odseka, da se dovoli podobčini Sanaborski 100 gld. podpore. Prosim častite gospode poslance, ki podpirajo predlog, da izvolijo ustati. Predlog je zadostno podprt. Želi še kdo besede? Ako ne, gospod poročevalec?

Poročevalec Povše:

Skušal bodem zagovarjati predlog upravnega odseka v milejšem tonu, kakor se je to zgodilo dosedaj. Obračam se najprej proti prvemu gospodu predgovorniku, kateri očita upravnemu odseku ali preveliko darežljivost ali pa lahkomišelnost, da hoče

deliti podpore celo podobčinam. Pritrditi mi morate, da sem utemeljil svoj predlog s tem, da se dotična podobčina oškoduje po podrovih na državni cesti, iz katerih pri vsakem deževju prihrumi voda, se razlije v nižavo in razje in poškoduje občinsko pot ter preplavlja polje. Dalje sem poudarjal, da se nahaja prebivalstvo v silni bedi, da ima dohodka jedine le iz vinoreje in to pa veste vsi, kako britkemu stanu se ta nahaja v Vipavski dolini.

Prvi gospod predgovornik je tudi omenil, da je troškovni preudarek previsok in zljubilo se mu je celo vplesti železnico. Kar ima človek v srci, to ima tudi rad na jeziku in zaradi tega je vpletel gospod predgovornik nekaj, kar ni bilo na mestu. Ako gospod poslanec Šuklje pogleda troškovni preudarek, videl bode, da je treba tudi kamenitih plošč, in taka sekanska dela so navadno draga. Prečastiti gospod poslanec Pakiž je omenil podpore, katero smo dovolili občini Radence v Črnomaljskem okraji, katera gospodu poslancu Šukljetu leži tako na srci. Mislim, da mi bode visoka zbornica dala spričevalo, da sem za dolenjsko stran vedno gorko govoril in branil njene interese, ali opozarjati moram gospoda predgovornika vendar na to, da smo šele leta 1889. v seji dne 31. oktobra občini Radence dovoliti 1435 gld. podpore in vrh tega še neobrestno posojilo v enakem znesku in sicer za občinsko cesto iz Radenc proti Kočevji. Nadalje opozarjam gospoda predgovornika kot odličnega državnega poslanca, akoravno sem šele začetnik v tem poklicu, še na nekaj drugega. Ko sem prvič bral državni proračun, našel sem pri ministerstvu notranjih stvari podpore za deželne in okrajne ceste in mostove, našel sem pa tudi, da so se znatne svote, svote celo nad 10.000 gld. postavile v državni proračun za občinske poti, ceste in mostove. (Klici na levi: — Ruže linč: „Čujte, čujte!“) Ako državna zbornica zavzema stališče, da se delijo podpore tam, kjer so potrebne, menim, da sme to stališče zavzemati tudi visoki deželni zbor, ki je takorekoč oče kranjske dežele. (Poslanec dr. Tavčar: — Abgeordneter Dr. Tavčar: „Višja dekliska šola! Ali ste nam bili očetje? Mačeha ste bili!“) Se jedenkrat poudarjam, podobčina Sanaborska je podpore silno potrebna, ljudstvo je silno ubogo, jedini njegov pridelek je vino, to pa se ne more spečati, če nimajo dobre ceste.

Eventualnemu predlogu gospoda poslanca Lavrenčiča se moram protiviti v imenu upravnega odseka, in za svojo osebo obžalujem, da se je stavil, kajti, ako se ravna za 100 gld. ali za 150 gld., uprašanje je le, ali je podpora potrebna ali ne, in ker je potrebna, naj se dovoli toliko, kolikor je nasvetoval upravni odsek. Drugo naj pokrijejo občani sami, vsaj jih bode stvar itak še stala nad 500 gld.

Kot poročevalec vzdržujem predlog upravnega odseka. (Živahno odobravanje na levi. — Lebhafter Beifall linč.)

Deželni glavar:

Glasovali bomo v prvi vrsti o predlogu gospoda poslanca Šukljeta, kateri sega najdalje, in ako se odkloni ta predlog, potem pride na vrsto

nasvet upravnega odseka, oziroma nasvet gospoda poslanca Lavrenčiča.

Prosim torej gospode, ki pritrdé predlogu gospoda poslanca Šuklje-ta, da se preko prošnje prestopi na dnevni red, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet in prestopimo k 8. točki dnevnega reda, to je:

8. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji županstva v Vipavi za ureditev kanalizacije ob državni cesti skozi trg Vipavo.

8. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des Gemeindevorstandes in Wippach um Herstellung der Canalisirung längs der Reichsstraße durch den Markt Wippach.

Poročevalec ces. svétnik Murnik:

Visoki zbor! Županstvo v Vipavi se je obrnilo do deželnega zbora s prošnjo, katera bi se bila prav za prav morala vložiti pri c. kr. deželni vladi. V tej vlogi navaja županstvo, da imajo lepo državno cesto, da pa ta vodi skozi Vipavski trg deloma po ozkih ulicah in da manjka tam kanalov. Kadar pride kak naliv, razteka se po trgu gnojnica, kar v sanitarnem oziru ni koristno. Dalje je omenjeno, da se je županstvo obrnilo do deželne vlade s prošnjo, da bi napravila ob državni cesti 108 m dolg kanal, in da je obljubilo, da hoče cestni odbor po deželni, in trg Vipava po drugi ulici zvršiti kanalizacijo, katera je pa odvisna od prve, ker se morata oba kanala iztekati le v kanal ob državni cesti. Ker županstvo do 16. marca že ni dobilo rešitve, mislilo je, da bi bilo dobro, ako se obrne tudi do deželnega odbora s prošnjo, da bi ta vpljival na merodajnem mestu:

(Bere: — Liebt:)

„1.) da visoka c. kr. deželna vlada kanal ob državni cesti v severnem delu trga zvrši;

2.) da se obstoječi kanal, ob državni cesti po srednjem delu trga sčisti;

3.) da se šuta za nasipanje državne ceste napelje po trgu stoprv takrat, kadar je čas cesto posipati, ne pa 2 ali celo 3 mesece pred posipanjem.“

Iz petita te prošnje je razvidno, da prosilci sami priznavajo, da visoki deželni zbor ne more končno rešiti te zadeve, temveč le visoka c. kr. deželna vlada in upravni odsek ni mogel drugega nasvetovati nego:

Visoki deželni zbor naj sklene:

„Prošnja županstva v Vipavi za ureditev kanalizacije ob državni cesti v Vipavi naj deželni odbor oddá c. kr. deželni vladi.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Če ne, prosim gospode, kateri pritrdé temu predlogu, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet in prestopimo k daljni točki, to je:

9. Ustno poročilo odseka za letno poročilo o letnem poročilu deželnega odbora in sicer o § 1.: Potrjenje zakonovih načrtov.

9. Mündlicher Bericht des Rechnungsausschusses über den Rechnungsausschussbericht des Landesauschusses: § 1. Sanction der Gesetzentwürfe.

Berichterstatter Baron Wurzbach:

Hohes Haus! Im § 1 des vorliegenden Rechnungsausschussberichtes für die Zeit seit 1. September 1890 bis Ende des Jahres 1891 berichtet der Landesauschuss über die Erledigung der der Allerhöchsten Sanction unterbreiteten Gesetzentwürfe und Beschlüsse.

Da der Rechnungsausschussbericht des Landesauschusses dem hohen Hause zur Hand ist, so glaube ich mich auf eine kurze Anführung der betreffenden Gesetze beschränken zu dürfen.

Seine Majestät geruhten folgende Landtagsbeschlüsse allergnädigst zu genehmigen:

1.) Mit Allerhöchster Entschliebung vom 29. Dezember 1890 der Landtagsbeschluss vom 24. November 1890, betreffend die Landesfonds-Umlagen pro 1891.

1. a) und mit derselben Allerhöchsten Entschliebung der Landtagsbeschluss vom 24. November 1890, laut welchem der Landesauschuss zur eventuellen Verpfändung von dem Landesfonde gehörigen Obligationen bis zum Betrage von 50.000 fl. den im Coursverthe ermächtigt wurde.

2.) Ferner mit Allerhöchsten Entschliebung vom 8. Jänner 1891 der Landtagsbeschluss vom 31. November 1890, betreffend die Normalschulfonds-Umlage pro 1891.

3.) Mit Allerhöchsten Entschliebung vom 29. November 1890 der Landtagsbeschluss vom 24. Oktober 1890, betreffend die Aufbesserung der Lehrergehälter

4.) Mit Allerhöchsten Entschliebung vom 4. März 1891 der Landtagsbeschluss vom 25. November 1890, betreffend die Garantie eines Reinertrages für die Unterfrainer Bahnen.

5.) Mit Allerhöchsten Entschliebung vom 7. Februar 1891 der Landtagsbeschluss vom 11. November 1890, betreffend die Ermächtigung des Landesauschusses zur Aufnahme eines Anlehens pr 100.000 fl. für den Theaterbau, und

6.) Mit Allerhöchsten Entschliebung vom 28. November 1891 der Landtagsbeschluss vom 20. Jänner 1886 betreffend den Verkauf des ehemaligen Ballhauses.

Ferner geruhten Seine Majestät mit Allerhöchsten Entschliebung vom 25. Dezember 1891 allergnädigst zu bewilligen, dass vorbehaltslich der verfassungsmässigen Feststellung der Landesvoranschläge pro 1892, die zur Deckung der Landesbedürfnisse erforderlichen Landes-

fonds- und Normalschulfonds-Umlagen in dem für das Jahr 1891 festgesetzten Ausmaße provisorisch auch für das Jahr 1892 eingehoben werden dürfen.

Die Allerhöchste Sanction des Landtagsbeschlusses vom 22. Oktober 1888, mit welchem der Landeshauptstadt Laibach die Aufnahme eines Anlehens per 500.000 fl. zur Deckung der Auslagen für die Wasserleitung bewilliget wurde, ist noch nicht herabgelangt, da das hohe Landespräsidium in dieser Angelegenheit noch die Vorlage einiger Daten, insbesondere der seinerzeitigen Beschlüsse gegen den Gemeinderathsbeschluss bezüglich dieses Anlehens verlangte, welchem Ansuchen entsprochen wurde.

Ebenfalls noch nicht herabgelangt ist die Allerhöchste Sanction des Landtagsbeschlusses vom 22. November 1890, betreffend die Ausscheidung der Steuer-gemeinde Orle aus der Ortsgemeinde Dobrunje.

Der Rechnungsausschussberichtsausschuss beauftragt mich, das Bedauern über den Umstand auszusprechen, dass dieser Landtagsbeschluss nicht rascher der Erledigung zugeführt werden konnte.

Schließlich berichtet der Landesauschuss, dass Seine Majestät dem Landtagsbeschlusse vom 22. November 1890, betreffend die seitens des Landes Krain, der Stadt Laibach und der Besitzer des Laibacher Moores zu leistenden Beiträge zu den Kosten der Entwässerung des Moores, die Allerhöchste Sanction nicht zu ertheilen geruhten.

Die Gründe dieser Ablehnung das Landespräsidium in folge Erlasses des Ackerbauministeriums von 18. November 1891 dem Landesauschuss mitgetheilt.

Das k. k. Ackerbauministerium erachtet es nun für nothwendig, dass vorerst das wasserrechtliche Projekt durchgeführt und über die Berechtigung der Entschädigungsansprüche entschieden wird.

Ferner hat das hohe Ackerbauministerium im Hinblick auf die allseits anerkannte, hervorragende Wichtigkeit der Verbauung der in das Laibacher Moor einmündenden Wildbäche die Verfassung eines diesbezüglichen Projektes durch die forsttechnische Abtheilung für Wildbachverbauung veranlasst.

Dieses Projekt wird dem Landesauschuss in Kürze übermittelt werden.

Da nun der Entwurf des Gesetzes vom 22. November 1889, betreffend die Entwässerung des Laibacher Moorgrundes die Allerhöchste Sanction nicht erhielt, so hat der Landesauschuss gemäß § 1 und 17 des Landesgesetzes vom 23. August 1877 den Morastentwässerungsausschuss mit Zuschrift vom 28. Jänner dieses Jahres beauftragt, die erforderlichen Schritte behufs Einleitung des wasserrechtlichen Verfahrens im Sinne des Landesgesetzes vom 15. Mai 1872 zu thun.

Diese Gründe sind in Kürze folgende:

Das Finanzministerium hat erklärt, auf die Gewährung eines Staatsbeitrages von 50% der mit 1,378.600 fl. veranschlagten Kosten der Morastentwässerung nicht eingehen zu können, weil es nicht thunlich ist, derartige Unternehmungen in anderer Weise, als mit den Mitteln des Meliorationsfonds zu unterstützen.

Ferner haben sich sowohl die zur Verathung der verschiedenen Entwässerungsprojekte abgehaltene Enquete, als auch die Landesvertretung zu Gunsten des Projektes II. ausgesprochen, welches bedeutend theurer ist.

Das Straßen- und Wasserbau-Departement des Ministeriums des Inneren ist der Meinung, daß in einem Voranschlage wenigstens sämtliche zuverlässig eintretenden Kosten berücksichtigt werden müssen, und berechnet den Aufwand für die Ausführung des Projectes II. auf 1,905.000 fl.; und wenn vorläufig — wie es in dem vorliegenden Gesetzentwurfe der Fall ist — nur die Vertiefung des Laibachflusses und des Gruberkanals berücksichtigt wird, so stellen sich die bezüglichen Kosten nach Project II. auf 1,448.600 fl., also um 70.000 fl. höher, als sie in diesem Gesetzentwurfe angelegt sind.

Allein auch mit Hinzurechnung dieser 70.000 fl. ist die Summe der zuverlässig entstehenden Kosten noch lange nicht erreicht; denn bereits haben einzelne Interessenten gegen die Durchführung der beabsichtigten Arbeiten Einsprache erhoben, und ist es kaum zu bezweifeln, daß die Durchführung der Entwässerung die Zahlung namhafter Entschädigungsbeträge an diese Interessenten und vielleicht auch an die Südbahn nothwendig machen wird.

Dies sind in Kürze die aus dem Berichte des Landesausschusses ersichtlichen Gründe, aus welchen dem Landtagsbeschlusse vom 22. November 1889 die Allerhöchste Sanction nicht zu Theil wurde.

Im Auftrage des Rechenschaftsberichts-Ausschusses spreche ich die Hoffnung aus, daß der Landesausschuss ehestmöglich einen den Intentionen des hohen Ackerbauministeriums entsprechenden Gesetzentwurf betreffend die Entwässerung des Laibacher Morastes dem Landtage vorlegen wird.

Der Rechenschaftsberichts-Ausschuss stellt den Antrag:

„Der hohe Landtag wolle den § 1 des Rechenschaftsberichtes genehmigend zur Kenntniß nehmen“.

Deželni glavar:

Gospod poslanec dr. Tavčar ima besedo.

Poslanec dr. Tavčar:

Visoka zbornica! Ker se je stavil samo jeden predlog in sicer skupno gledé celega deželno-odbovega poročila pod § 1., prisiljen sem, oglasiti se k besedi že na tem mestu, akoravno ne bodem govoril splošno o celem paragrafu, temveč le o marginalni št. 3. V tej točki je obsežno poročilo deželnega odbora v tako mistični temoti, da se moramo čuditi, zakaj deželni odbor ni razjasnil, kaj prav za prav v tem tiči. Mi sicer vemo zakaj se gre, ali tukaj se nahaja samo, da je Njegovo Veličanstvo na prošnjo deželnega odbora dovolilo, da se smejo potrebne priklade provizorno pobirati za leto 1892. Kako pa je deželni odbor prišel na to, da je vložil tako prošnjo, o tem ni povedano ničesar in to se mi zdi prav čudno. Vprašanje, ali naj se skliče deželni zbor ali ne, je velevažno, pa deželni odbor o tem ni črnil niti besedice, tako da si moramo iskati informacij v javnih listih in to se mi ne vidi pravilno. Pravilno se mi pa tudi ne vidi, da nam deželni odbor ničesar ne pove o tem, zakaj je storil ta korak, da je vložil dotično prošnjo. Ako je kdo

poklican braniti ustavne pravice, poklicana sta v to deželni zbor in za njim deželni odbor. Natanko se vem spominjati, da je deželni odbor pri neki drugi manj važni priliki sklical poslance v skupno posvetovanje, ker se sam ni upal storiti kacega sklepa. Tukaj, ko je bil deželni odbor uprašan gledé važne stvari, ali naj se skliče deželni zbor za leto 1891, ali ne, ni poklical nobenega poslanca, temveč rekel je na svojo pest, da je zadovoljen s tem, da se deželni zbor ne skliče. Mislim, da je to silno nevaren prejudic za prihodnje slučaje, kajti kdor pozna centralno vlado, ve tudi, kako nerada ima deželne zbore. Reklo se je, da se je deželi s tem prihranilo 2000 gld. Če deželni odbor naše pravice prodaje za 2000 gld., potem deželni zbor ni mnogo vreden, ako ima v obeh deželnega odbora tako nizko ceno. Mislim torej, da bi na vsak način smeli zahtevati nekaj več poročila, posebno če vidimo, da poročila o cestah in drugih malenkostih obsegajo cele strani. Nekateri deželni zbori so leta 1891. zborovali, zakaj torej ni bil sklican tudi deželni zbor kranjski? Mislim, da je skupščina poklicana, da brani svoje ustavne pravice, kajti sicer pridemo do tega — dunajska vlada ima že itak navado, da nas v pošteb jemlje, kakor kako bagatelo — da se bode vsako leto do deželnega odbora stavilo jednako vprašanje, in da si dežela vsako leto prihrani 2000 gld., sešel se bode deželni zbor komaj vsakih šest let jedenkrat. Da se z lanskim slučajem ne bode ustvaril prejudic, usojam si staviti sledečo resolucijo:

Visoki deželni zbor naj sklene:

Deželni zbor Kranjski opazi v tem, da ga vlada za leto 1891. ni sklicala k rednemu zasedanju, prelom ustave;

izreka odločno svoj protest, da bi se s tega postopanja vlade izvajali v prihodnje kaki prejudici, ter

zahteva enako odločno, da se bode deželni zbor te vojvodine v letu 1892. ustanovnim potom še jedenkrat k zasedanji pozval.

Deželni odbor ima nalog, da obvesti o ti resoluciji ministersko predsedstvo na Dunaji.

Deželni glavar:

Prosim gospode, ki podpirajo resolucijo gospoda poslanca dra. Tavčarja, naj blagovolé ustati.

(Se podpira. — Wird unterstützt.)

Resolucija je zadostno podprta.

K besedi se je oglašil prečastiti gospod deželni predsednik.

C. kr. deželni predsednik baron Winkler:

Visoki zbor! Jaz se z mnenjem in s predlogom gospoda predgovornika ne morem strinjati. Očital je gospod poslanec slavnemu deželnemu odboru, da je on sam podal prošnjo, naj se deželni zbor v letu 1891. ne skliče, marveč morda šele v prihodnjem letu, in očita v drugi vrsti cesarski vladi, da je s tem, da je bil deželni zbor sklican šele leta 1892., in ne že leta 1891., prelomila — nič manj nego prelomila deželni red in pa ustavo. Jaz mislim,

da je ta trditev popolnoma neopravičena, in če sem te misli, sklicujem se lahko na § 8. deželnega reda, po katerem se deželni zbori sklicujejo „navadno po jedenkrat na leto“. (Poslanec Hribar: — Abgeordneter Hribar: „nemški tekst je avtentičen“: „in der Regel“!) S tem ni rečeno, da se deželni zbori ne smejo sklicati več kot jedenkrat na leto, pa tudi ne, da bi se morali sklicati brez izjeme vsako leto, tudi ko bi bil kak poseben zadržek, da bi ne bilo mogoče jih sklicati. Saj ni to prvič, da se deželni zbori med letom niso sklicali, kakor je bilo to v letu 1891. Imamo dovolj prejšnjih slučajev, da se v jednom letu niso sklicali, vsakokrat pa so se potem sklicali v prihodnjem letu, in mislim, da vsled tega ni trpela deželna uprava.

Gospod predgovornik misli, da cesarska vlada nima nič kaj rada deželnih zborov. Jaz mislim, da je ta njegova trditev popolnoma neopravičena. Cesarska vlada gotovo spoštuje postavbo, zlasti določila deželnega reda, in ravno tako se ustava spoštuje tudi na Najvišjem mestu. Da se lani niso sklicali deželni zbori, to opravičujejo važni in nujni uzroki. Vsem častitlim gospodom poslancem je znano, kako važne stvari so se razpravljale v državnem zboru. Namen cesarske vlade je bil gotovo, da se skličejo deželni zbori že v preteklem letu, kakor je razvidno iz dopisa gospoda predsednika ministrov, s katerim je izrecno naznanil, da se namerava sklicati deželne zbornice še v letu 1891. meseca decembra; toda, kakor vam je znano, vršile so se v državnem zboru tako važne obravnave, da ni bilo mogoče, za časa sklicati deželne zbornice k rednemu zasedanju in zaradi tega je cesarska vlada povabila potem deželne vlade slavni deželni odbor kranjski, naj izreče, ali misli, da je neobhodno potrebno, sklicati deželni zbor že v preteklem letu, ali pa da bi se to morebiti dalo odložiti za nekoliko časa, za nekoliko tednov, namreč do meseca februarja. Vsled tega povabila je deželni odbor, mislim, pravo zadel, da je pritrdil, naj se deželni zbor skliče šele meseca februarja, in menim, da se po tem takem ustava ni prelomila, pa tudi se nikakor niso kratile pravice deželnemu zboru, ker je vendar zdaj tukaj zbran in opravlja v lepem redu svoja opravila, kakor bi je bil opravljal morda meseca decembra, pa tedaj ne za ves čas, ampak le za nekoliko dni. Seje bi se bile namreč morale pretrgati, ker so se v državnem zboru morale rešiti prej važne in neodložne stvari. Kakor je gospod predgovornik sam omenil, prihranila je na tak način dežela nekoliko tisočakov, in mislim, da je to vendar tudi nekaj vredno. Ne gre za to, da bi kdo hotel ustavo prelomiti s tem, da bi se morda deželni zbor sklical šele po nedoločnem času, ampak šlo je za to, da bi se s pritrditvijo deželnega odbora sklical nekoliko tednov pozneje, kakor po navadi. Po tem takem mislim, zlasti če se oziramo na prejšnja leta, kako se je takrat postopalo, da predlogi gospoda poslanca dr. Tavčarja niso opravičeni.

Ich habe nur noch eine Bemerkung bezüglich der Ausführungen des Herrn Berichterstatters vorzubringen; er hat nämlich — ich glaube, daß ich ihn richtig verstanden habe — dem Bedauern Ausdruck gegeben, daß

die Angelegenheit der Trennung der Gemeinden Orle und Dobrunje noch nicht ausgetragen ist, daß nämlich der Beschluß des hohen Landtages, welcher am 22. November 1890 in der XIII. Sitzung gefaßt wurde, noch nicht der Erledigung zugeführt worden ist.

Ich muß in dieser Richtung zum Schutze der Regierung erklären, daß dieser Gegenstand der Landesregierung erst am 17. Februar l. J. vorgelegt worden ist; allein derselbe war noch nicht spruchreif, weil noch einige Akten, welche dem löblichen Landesausschusse in früherer Zeit zugemittelt worden, der Vorlage nicht angeschlossen waren, und es wurde nun an den löblichen Landesausschuss das Ersuchen gestellt, diese Akten auch noch anzuschließen. Dieselben wurden am 12. d. M. wieder vorgelegt und sodann von der Landesregierung weiter behandelt; allerdings konnte seit der Zeit die Allerhöchste Sanction oder eine Ablehnung des Gesetzesentwurfes noch nicht erfolgen.

Deželni glavar:

K besedi se je oglasil gospod poslanec Murnik.

Poslanec ces. svetnik Murnik:

Visoki zbor! Častiti gospod poslanec dr. Tavčar očital je pri marg. št. 3., v kateri deželni odbor poroča o dokladah za deželni in normalno-šolski zaklad za leto 1892., da se je vsa ta stvar naznanila visokemu deželnemu zboru premalo obširno. Prosil bi, da bi visoki zbor v nekako opravičenje vzel te besede, da sem bil mnenja, da je ta stvar tako vsakemu gospodu poslancu znana, da bode tudi iz kratkega poročila vedel, pri čem da je stvar in to tembolj, ker se je že zgodilo, da nas deželni zbor v enem letu ni bil sklican — ne vem se natančno spominjati kedaj, ker nimam aktov pri sebi, pa bilo je med letom 1870. in 1880. Deželni odbor je stal popolnoma na stališči zakona. Zakon pravi, da se deželni zbori morajo sklicati vsako leto in vlada je bila v tistem dopisu, katerega pa nimam tukaj, tudi pripravljena sklicati naš deželni zbor, seveda le za toliko časa, da reši gospodarstvene stvari, to je, da sklene provizorne doklade za one zaklade, katerih potreščine se pokrivajo z dokladi na davke. Priznavati moram, da je vlada stala na stališči zakona, in premišljati je bilo torej deželnemu odboru, ko se mu je to potom deželnega predsedništva naznanilo, ali bi se strogo držal zakona in tirjal, kakor so to storili nekateri drugi deželni odbori, da se deželni zbor skliče za dva ali tri dni v Ljubljano. Pri tem vprašanju je vsakemu izmed nas na prvi hip prišlo na misel, kaj bode visoki deželni zbor rekel, ako bi deželni odbor tako postopal. Jaz sem si odgovoril, da je prav, da mi rečemo, da ni treba sklicati deželnega zbora, ker je vlada pripoznala, da ga mora sklicati in je storila svojo dolžnost. Ona ga je hotela sklicati za l. 1891. za one stvari, katere sem poprej omenil, pa gledé vprašanja, ali je vredno ga sklicati ali ne, sem bil mnenja, da vendarle ne bi bilo treba stati strogo na stališči, da se mora sklicati le za to, da sklene one doklade, s katerimi ima dežela pokriti svoj primanjkljaj. S tem pa ni rečeno, da bi se bila ta ustanovna

pravica cenila na toliko in toliko, ampak pred očmi smo imeli deželni interes.

Z ozirom na vse to prosim, naj visoki zbor izvoli na znanje vzeti te besede. Kar se pa tiče predloga častitega gospoda poslanca dr. Tavčarja, mislim, da je tako važen, da bi bilo morda venderle prav, ako bi se kak odsek o njem posvetoval, in zaradi tega bi prosil, da tudi gospod predlagatelj pritrdi temu, da se njegov predlog izroči kakemu odseku in sicer najboljše upravnemu odseku.

Deželni glavar:

Gospod poslanec Murnik predlaga, da bi se resolucija gospoda poslanca dr. Tavčarja izročila upravnemu odseku. Prosim častite gospode poslance, ki podpirajo predlog gospoda poslanca Murnika, naj blagovolé ustati.

(Se podpira. — Wird unterstützt.)

Predlog je podprt. Gospod poslanec dr. Tavčar ima besedo.

Poslanec dr. Tavčar:

Visoki zbor! Ne bodem veliko odgovarjal niti prečastitemu gospodu deželnemu predsedniku, niti gospodu predgovorniku.

Kar se tiče visoke vlade, moram pripoznati, da vlade nisem napadel, temveč sem hotel le pojasniti od deželnega odbora, kajti o tem, kako je postopala vlada, nisem ničesar vedel. Mnenje, da je zakon tak, kakor trdi prečastiti gospod deželni predsednik, se mi ne vidi opravičeno. Pravilo gledé sklicanja deželnih zborov je to, da morajo biti sklicani vsako leto, „In der Regel“ pravi avtentični nemški tekst. In če se deželni zbori ne skličejo, mora imeti vlada tako izjemne uzroke, iz katerih sama lahko reče: jaz jih ne skličem. Da pa lansko leto takih uzrokov ni imela, dokazuje to, da je uprašala deželni odbor, ali naj skliče naš deželni zbor ali ne.

Vlada je hotela sklicati deželni zbor in je stvar zavisno storila od mnenja deželnega odbora. Meni se vidi vprašanje velike važnosti in vredno, da se pretresa, ali sme deželni odbor sam preprečiti zasedanje deželnega zbora, kakor je to storil lani. Kar se pa tiče častitega gospoda predgovornika, služijo mi njegove besede same v dokaz, da je poročilo deželnega odbora pod točko 3. § 1. pomanjkljivo. Vlada je hotela sklicati deželni zbor, pravi on sam, pa deželni odbor tega ni hotel. Če se kaj tacega ne postavi v letno poročilo, kaj pa naj potem pride v poročilo, če se tako važna stvar izpusti? Da se je to zgodilo, vidi se mi graje vredno, v drugem oziru pa se strinjam s predlogom častitega gospoda predgovornika, da se moja resolucija izroči upravnemu odseku v pretres in poročanje.

Deželni glavar:

Zeli kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Če ne, gospod poročevalec?

Berichterstatter Baron Wurzbach:

Ich habe den Ausführungen des hohen Landespräsidenten und des Herrn Abgeordneten Murnik nichts beizufügen, da dieselben — wenn ich sie richtig aufgefaßt habe — die Ansicht widerlegen, daß ein Verfassungsbruch stattgefunden, und daß seitens des Landesausschusses incorrect vorgegangen wurde, und wiederhole den Antrag des Rechnungschaftsberichts-ausschusses.

Deželni glavar:

Glasovali bomo najpred o odsekovem predlogu, in prosim gospode, ki pritrdé predlogu odseka za letno poročilo, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sedaj je glasovati še o predlogu gospoda poslanca Murnika, da naj se resolucija gospoda poslanca dr. Tavčarja izroči upravnemu odseku, in prosim gospode, ki pritrdé temu predlogu, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prosim poročati o § 2. letnega poročila.

§ 2. Davki.

§ 2. Steuern.

Poročevalec Stegnar:

Visoka zbornica! V sporazumljenju s častitimi člani odseka za letno poročilo izročen mi je častni nalog, poročati o § 2., ki nam podaje vesti o davčnih razmerah na Kranjskem. Ves paragraf obsega štiri marginalne točke:

1. Odpis davka vsled uim;
2. izkaz neposrednjega davka s prikladami vred za leto 1890;
3. stanarinskega davka odtegljaj za vzdrževanje poslopij, in
4. znižanje pristojbin pri izterjevanji neposrednih davkov.

Po izkazu o odpisanem davku, marginalna št. 1. znaša svota davkov, kateri so se davkoplačevalcem odpustili vsled elementarnih nezgod leta 1890. — 10.699 gld. $\frac{1}{2}$ kr.

V primeri z svoto iz leta 1889., ki je znašala 28.784 gld. 74 kr., bilo je odpisanega davka menj za 18.085 gld. 73 $\frac{1}{2}$ kr. Odpisa niso bili deležni okraji: Brdo, Kranjska gora, Ljubljansko mesto, Kostanjevica, Trzič, Radovljica, Radeče, Senožeče, Zatičina in Trebnje, torej deset davčnih okrajev. Najmanj davka se je odpisalo v postojinskem okraju, — namreč 31 kr., — zemljiščnih davkov, deželnih, okrajnih in zdravstvenih doklad. Največ davkov se je odbilo metliškemu okraju, in sicer 2393 gld. 91 $\frac{1}{2}$ kr., potem škofjeloškemu 1548 gld. 45 kr., in velikolaškemu okraju 1026 gld. 98 kr.

Da se odpisani davki morejo boljše presojati, umestno je, da primerjamo končne postavke z glavnimi svotami predpisanih davkov. Od zemljiškega davka v iznosu 630.485 gld. 28 $\frac{1}{2}$ kr., odpisalo se je 6884 gld. 77 kr. Od 594.233 gld. 87 $\frac{1}{2}$ kr. priklad za deželni in normalno-šolski zaklad se je od-

pisalo 2616 gld. 19 $\frac{1}{2}$ kr. Od 154.146 gld. 39 kr. priklad za okrajne blagajnice se je odpustilo 1064 gld. 13 $\frac{1}{2}$ kr.; od 19.016 gld. 5 $\frac{1}{2}$ kr. zdravstvenih priklad odpustilo se je 133 gld. 90 $\frac{1}{2}$ kr.; od vseh davkov in priklad v skupnem znesku 1.397.881 gld. 60 $\frac{1}{2}$ kr. se je odpisalo 10.699 gld. $\frac{1}{2}$ kr., ali v odstotkih 0'007 $\frac{0}{10}$, to je nekoliko več, kakor $\frac{1}{2}$ kr. na 100 goldinarjev.

Druge podrobnosti so iz izkaza razvidne, h katerimi ni kaj pripomniti, zato se usojam, v imenu finančnega odseka nasvetovati:

„Visoka zbornica vzemi to marginalno številko na znanje“.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec Pfeifer oglasil se je k besedi.

Poslanec Pfeifer:

Visoki zbor! Prav hvaležni moramo biti deželnemu odboru, da leto na leto poklada v letnem poročilu izkaz vseh direktnih davkov, katere naša dežela plačuje državi. Obžalujem samo to, da podoba, katero nam podajajo dotični izkazi, za davkoplačevalce ni vesela, ker nam kaže, da država davke vedno povikšuje.

V dokaz temu na podlagi podanih izkazov navedem, da je bilo za leto 1888. predpisanega hišno-najemščinega davka 218.843 gld., za leto 1890. pa že 228.921 gld., kateri predpis bo za leto 1891. gotovo še večji, kar se bo razvidelo v prihodnjem izkazu.

Ravno to nahajamo pri dohodninskem davku, kateri je za leto 1889. znašal 358.589 gld., za leto 1890. pa že 394.720 gld., torej v teku enega samega leta več za 36.131 gld.

Človek, kateremu so naše razmere popolnoma nepoznane, mislil bi gledé te prikazni, da se pri nas od leta do leta bolj širi blagostanje, da ste pri nas obrtnija in kupčija v najlepšem cvetu, tako da si že mali obrtnik v kratkem času gradi palačo in tem potom pomnožuje podlago za predpis hišnega, obrtnega in dohodninskega davka. Ali, gospoda moja, katerim so naše razmere v tej zadevi bolj poznane in tudi tisti, ki prebirajo nepristransko časopise, znajo, da temu žalibog ni tako, znajo, da ljudsko blagostanje in obrtnija vedno bolj in bolj propadata, bodisi vsled velike konkurence in nizke cene, radi katere se zemeljski in drugi pridelki spečati ne dajo, bodisi vsled pomanjkanja zaslužka ali drugih nesreč. Ko so druge, po raznih nezgodah poškodovane dežele deležne postale državne podpore, ostala je naša dežela pozabljena, dasiravno so jo obiskale pogostoma slabe letine, zlasti v pretečenem letu razne vremenske nezgode, mraz, povodenj, toča, potem še živinska bolezen, strupena rosa, trtna uš št. I. in III., katerima se kmalu utegne pridružiti še trtna uš št. II. (Veselost. — Heiterfeit.)

Osupnilo me je, da se v načrtu, katerega je v preteklem mesecu predložila vlada državnemu zboru gledé državnih podpor za posamezne poškodovane

dežele, naša dežela ne nahaja, kateri je po nekaterih pokrajinah lanski pomladni mraz vzel seme in kruh, povodenj in poletna toča pa jesenske pridelke živeža in vina, kar ga že ni vzela trtna uš št. I.

Namesto da bi se gledé naše, po raznih nesrečah in nezgodah prizadete dežele — če že ne denarna podpora naklonila — vsaj pri odmerjenji dohodninskega davka kolikcr mogoče ozir jemalo na gospodarski propad, nahajamo od leta do leta rastoče davke.

Z ozirom na dejanjske razmere, katere sem že večkrat obširno opisal, danes pa le mimogrede omenil, more se to le tako tolmačiti, da se pri odmerjenji dohodninskega in hišnega davka ne jemlje ozir na dejanjske razmere, ter se sem ter tje nepravilno postopa, skorej bi rekel samovoljno, vsaj kolikor je nam znano v enem delu mojega volilnega okraja, katerega mi je čast zastopati v tej visoki zbornici; enake pritožbe čujejo se tudi iz sosednega Mokronoga in bližnjih Radeč.

V dokaz tega navedem sledeče slučaje, ki so se meni kot popolnoma verodostojni podali:

1. Od hiše št. 30, 31 v Krškem, ki je v pismeni pogodbi oddana v najem visokemu erarju za letnih 2000 gld., odmeril se je za leto 1892. hišni davek od najemščine na 2960 gld.

2. Hiša št. 44 in še ena druga v Krškem, vsaka s 3 sobami, ste deloma oddani v najem, deloma v njih stanujeta dotična hišna gospodarja. Krško je deloma podvrženo hišno-najemnemu davku, torej omenjeni hiši v smislu § 1. drž. zak. z dne 9. februarja 1882 nista podvrženi hišno-najemnemu davku — vendar sta se obdačili s tem davkom.

3. Hiša št. 13 v Krškem je od 1. novembra 1891 neoddana in se je to tudi oblastvu prijavilo; omenjena hiša šteje 3 sobe.

S plačilnim nalogom z dne 31. decembra 1891 t. št. 72 se je odmeril hišno-najemni davek za leto 1892. doslovno sledeče:

Skupno število sob 4; od teh niso v najemu 3. Določena najemščina 48 gld. Od teh se odmeri a) hišno-najemni davek 14 $\frac{0}{10}$ 6 gld. 72 kr.; b) kateremu se prišteje tisti znesek, ki bi spadal za neodane sobe po hišno-razrednem tarifu B. hot hišno-razredni davek na 2 gld. 10 kr., skupaj 8 gld. 82 kr.

Na kakšen način ima stranka plačati hišno-najemni davek za leto 1892., ko vendar dotična hiša ni v najemu?

In kako se je davek ad b) odmeril, je meni uganjka.

Na ta način je umljivo, da je v davčni občini krški hišno-najemni davek, ki je v letu 1890. znašal 1127 gld. 60 kr., narastel v letu 1891. na 1208 gld. 55 kr., torej v enem letu za 80 gld. 95 kr. Tako nepravilno postopa se pri hišnem davku, pri katerem so dane pismene ali ustne pogodbe oziroma podlage, ki so merodajne za davčno oblast, ob enem pa omogočijo davkoplačevalcu neko kontrolo o pravilnosti ali nepravilnosti odmerjenega davka.

Ako se torej take neprilichnosti godé pri hišnem davku, kjer je kontrola davkoplačevalcev mogoča, kako se more šele goditi pri odmerjenji dohodninskega davka, kjer taka kontrola ni mogoča, ker je

glavna podlaga za odmerjenje tega davka tako imenovani preudarek (Ermessen) davčnega oblastva in tako imenovanih zaupnih mož!

V tej zadevi izrazil sem svoje misli v državnem zboru in tukaj le konstatiram, da je — ne gledé na notorični propad obrtnij in kmetij, narasel dohodninski davek v davčni občini krški v letu 1891. na 1236 gld. 34 kr., dočim je leta 1890. znašal le 1051 gld. 95 kr., torej za 184 gld. 39 kr. več od prej. Posameznih slučajev tukaj ne bom navajal — samo en slučaj, kako se hočejo pridobiti podlage za odmerjenje obrtnega davka v krški občini, sem primoran tukaj navesti.

Kolikor je meni znano, so bile uboge šivilje na deželi, ki v letu nekaj borne obleke ali par srajc izdelajo, vsakega davka proste, in sicer radi tega, ker je sploh znano, da si te reve za življenje premalo, za smrt preveč zaslužijo.

Tega upravičenega mnenja je tudi sedanji gospod finančni minister, ki je te šivilje v novem davčnem načrtu izrekoma oprostil obrtnega davka — in meni ni znano, da bi bile do sedaj take šivilje, — ki še šivalnega stroja nimajo — kakšnemu davku podvržene, vsaj v krški občini, kolikor jaz vem, dosedaj tega ni bilo.

Če je sedanja davčna oblast drugega mnenja — slobodno — vendar tega ne sme pokazati v tako drastični obliki, kakor se je to zgodilo pred kratkim časom. Neka šivilja se je meni nasproti pritožila, da je okrajno oblastvo poslalo žendarmerijo v hišo take šivilje, da se prepriča, kaj in koliko taka šivilja dela, ali ima šivalni stroj itd., ter o tem oblastvu poroča.

Lahko si mislite, gospoda moja, kako je bila dotična šivilja prestrašena, ko vstopi v hišo žendarm, o katerem je ona in vsi mi vajeni videti čuvaja javne varnosti, ne pa organ finančne inkvizicije. Gospoda moja! gotovo je to zloraba žendarmerije in preverjen sem, da bo deželni komandant žendarmerije, če o tem zve, skrbel za to, da se žendarmerija prihodnje ne bode zlorabila za stvari, ki ne spadajo v njen delokrog, niti v njeno kompetenco. Iz tega, kar sem tukaj navedel, se lahko tolmači prikazen vedno rastočih davkov.

Vsaj je javna tajnost, da se nahajajo nekateri davčni organi, ki so mnenja, da morejo zato skrbeti, da davki od leta do leta bolj naraščajo in da jim je le tem potom mogoče avanzirati, in ako imajo potrebne študije, celo postati finančni ministri. (Veselost. — Gatterfeit.) Jaz kakor vsak državljani sem prepričan, da je odrajtovanje davkov dolžnost, ali kakor je gospod finančni minister v najnovejšem času izrekel, čast vsakega državljana.

Kakor pa na pravnem polju odgovarja vsaki dolžnosti tudi pravica, tako tudi v davčnih zadevah.

Vsak državljani ima pravico zahtevati, da se mu predpiše davek le v taki meri, kakor to postava vелеva in dejanjske razmere. In ako se to ne zgodi, je to nepostavno, nemoralno in mora tako postopanje davčnega oblastva imeti najslabši vpliv na pravni čut davkoplačevalcev, in sicer tako, da se bode — če bi se zanaprej tudi tako postopalo — že navedena nada gospoda finančnega ministra, da bode

namreč vsakdo plačevanje davkov smatral kot čast, težko uresničilo.

Če se mi ugovarja, da imamo sredstvo rekurza ali pritožbe pri višjem oblastvu zoper nepostavno odmerjenje davkov na razpolaganje, treba pomisliti, gospoda moja, kako pride ubogi davkoplačevalec do tega, da svojo pravico šele po mnogih troških in drugih neprilikah pridobi.

Vsaj se vendar ne more zahtevati, da bi bili davkoplačevalci gledé finančnih postav, katere še zvedenim in izurjenim delajo mnoge preglavice, toliko znajdeni, da bi znali, kje, kdaj in kako pritožbe vložiti zoper nepostavno odmerjenje davkov.

Sicer pa višjemu finančnemu oblastvu ne more biti posebno prijetno, če se pritožbe zoper nepostavno odmerjenje davkov množe, ker imajo dotične višje oblasti gotovo dovolj drugega važnejšega posla.

V tej zadevi je torej neobhodno potrebno, da višje finančne oblasti poudče dotične organe, da je njih misel, po kateri morajo davki od leta do leta naraščati, popolnoma napačna in da si dotični organi ne pridobé nobenih zaslug, če za pridobitev višjega davka nepošteno postopajo.

Te opazke na tem mestu izreči štejem si v dolžnost kot zastopnik davkoplačevalcev. (Klici: — Rufo: „Dobro!“)

C. kr. deželni predsednik baron Winkler:

Visoki zbor! Gospod predgovornik je obžaloval, da v deželi Kranjski leto za letom davki naraščajo in se prebivalstvu nakladajo čedalje večja bremena. Potem je prišel do tega, da se pri ustanovitvi dohodninskega in hišnega davka ne postopa pravilno, temveč svojevoljno. Navajal je razne slučaje, v katerih se je tako postopalo, in zadnjič je prišel do zaključka, da treba davke nakladati po pravici in po postavi. Seveda, o vseh teh slučajih nisem poučen in bi moral obžalovati, če se je res tako zgodilo, kakor je on nam razložil, in da je celo žendarmerija prišla v neko hišo dotično stvar poizvedovat od svoje strani. Meni vse te stvari niso znane, zagotavljam pa, da hočem ukreniti, da se vse dobro preišče, in če se najdejo pri tem kake napake, da se odstranijo ter da se bodo davki odmerjali tako, kakor vелеva postava in pravica.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Ako ne, gospod poročevalec.

Poročevalec Stegnar:

Iz suhoparnega poročila oziroma izkaza pod števil. 1. se pač ni dalo ničesar drugega posneti, nego primerjati sedanje davke z davki prejšnjih let, to tem storil in pri tem hotel naglašati, koliko smo sedaj na slabšem. Tudi častiti gospod predgovornik Pfeifer je s svojimi vestmi le podprl to mnenje, zakar sem mu iz svojega stališča hvaležen. V drugem oziru je segal njegov govor v točko drugo, kjer so izkazani davki za leto 1890., ker je pa hotel tudi naglašati, da bi bilo prav, ako bi se davki od-

pisavali v večji meri, opravičeno je, da se je oglasil že pri točki prvi in povedal britke skušnje iz sedanjega življenja davkoplačevalcev. Sicer nimam ničesar omeniti in le nasvetujem, da se točka 1. vzame na znanje.

Deželni glavar:

Prosim gospode, ki pritrdé temu predlogu, naj blagovolé obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet in prosim gospoda poročevalca, da nadaljuje.

Poročevalec Stegnar:

V drugi marginalni številki so bili običajno izkazani davki s prikladami vred za leto 1890. Vsota vseh cesarskih davkov je bila 1.584.312 gld. 33 kr., v primeri s prejšnjim letom z 1.534.213 gld. 56 kr. več za 50.098 gld. 77 kr. Vkupna svota vseh priklad je leta 1890. znašala 774.723 gld. 66 kr., leta 1889. 747.258 gld. 3 kr., torej več za 27.475 gld. 63 kr.

Kranjska je bila torej leta 1890. obremenjena s cesarskimi davki in deželnimi prikladami v skupnem znesku 2.359.035 gld. 99 kr. to je več za 77.574 gld. 40 kr. mimo prejšnjega leta; davčna sila se je torej za $\frac{3}{100}$ povišala.

V razgovoru stoječi izkaz se je letos za jeden predelček pomnožil. Med domače priklade uvrstil se je izkaz o zdravstvenih prikladah, ki znašajo v letu 1890. 19.016 gld. $5\frac{1}{2}$ kr., in toliko samo za 21 okrožij. Za 10 okrožij niso še izkazane zdravstvene priklade.

Teh novih priklad je idrijsko okrožje nabralo največ, in sicer 2197 gld. 82 kr., zatem litijsko 1681 gld. $11\frac{1}{2}$ kr., kamniško 1638 gld. 12 kr., ljubljanske okolice 1226 gld. 73 kr., škofjeloško 1218 gld. $16\frac{1}{2}$ kr., krško 1194 gld. 39 kr., novomeško 1123 gld. 97 kr., kostanjeviško 1001 gld. 91 kr. Drugih 13 okrožij ima manj kakor tisoč goldinarjev izkazanih; zadnje mesto zavzema žužembersko okrožje, kjer je vstavljenih samo 330 gld. $53\frac{1}{2}$ kr.

Dve leti sem sta bili rubriki o „pristojbinah za izterjanje davkov“ in o „zamudnih obrestih od zastalih davkov“ povod razgovoru in sklepu, prositi c. kr. visoko vlado, da bi se olajšave pri izterjevanju davkov raztegnile tudi na one davkoplačevalce, katerim je plačati do 20 gld. neposrednih davkov, taks in pristojbin.

Dasi je ta prošnja prinesla nekoliko sadu, vender znašajo izterjevalne pristojbine za leto 1890. 33.677 gld. 24 kr. V primeri z onimi prejšnjega leta 35.323 gld. $11\frac{1}{2}$ kr. za 1645 gld. $87\frac{1}{2}$ kr. manj. Isto tako je zamudnih obrestij za leto 1890. izkazanih 1892 gld. 24 kr., to je za 120 gld. 69 kr. manj, nego za leto 1889. Ni sicer veliko, a vender veselo znamenje, da so se ali davki nekoliko točneje plačevali in da je bila davčna sila plačevalcev ugodnejša, kar že kaže manjši odpis davkov zaradi redkejših nezgod, ali pa da so izterjevalne olajšave toliko zalegle.

Z ozirom na vesti v 4. marginalni številki tega paragrafa je ta opazka gledé olajšav pri izterjevanju davka tudi opravičena. Poročilo namreč omenja, da se je deželni odbor vsled sklepa visoke zbornice v seji dne 4. novembra 1890 obrnil do visokega c. kr. deželnega predsedstva zastran znižanja pristojbin pri izterjevanju neposrednih davkov.

Deželno predsedstvo je na to prijavilo odlok visokega c. kr. finančnega ministerstva, da mu za zdaj ni mogoče, ustreči želji v vsem obsegu, ker so vkupni troški za davčne eksekutorje (?) višji, nego se je trdilo. Ako bi se eksekutivne pristojbine znižale, ne mogli bi se več popolnoma pokrivati eksekutivni troški z dohodki.

Troški za davčne eksekutorje so znašali za leto 1890. 28.774 gld., za leto 1889. 29.600 gld. in za leto 1888. 29.111 gld.

Visoka zbornica je prosila, da bi se dosedanje olajšave pri izterjevanju davkov raztegnile tudi na one davkoplačevalce, katerim je plačati do 20 gld. neposrednega davka, taks in pristojbin. Visoko c. kr. finančno ministerstvo pa je tej prošnji ugodilo samo na polovico, to je: do zdaj dovoljene olajšave raztegniti so bile počenši od II. kvartala 1891 tudi na one stranke, katere plačujejo za kolke in neposredne pristojbine k večjemu 10 ali 12 gld.

Iz ministerskega odloka je razvidno, da je vlada voljna, samo presežek eksekutivnih pristojbin znižati, vsekako pa hoče vso potrebščino za davčno eksekucijo zagotovljeno imeti s pristojbinami.

Dotični priizehek znašal je leta 1888. še 7878 gld., leta 1889. 5989 gld., in leta 1890 5398 gld.; torej se je tekom treh let znižal za 2470 gld. Vlada izreka nado, da se bode ta presežek v bodoče še bolj znižal.

Poročati mi je še o izkazu o eksekutivnih olajšavah dovoljenih malim davkoplačevalcem na Kranjskem za leto 1891.

Iz tega izkaza je razvidno, da se je v vseh davčnih okrajih na Kranjskem znižala opominarina in rubežnina pri izterjevanju davkov, ki znašajo najmanj 6 gld. in ne več kakor 12 gld.

Davki se plačujejo, oziroma zapadejo s 1. dnem januarija, aprila, julija in oktobra.

Vsled § 4. zakona z dné 9. marca 1870. leta državnega zakona šte. 23. morajo se davki, ako se v štirih tednih po določenem terminu ne poravnajo, siloma izterjati z zamudnimi obrestmi do dné vplačila vred, ako se ni vložila prošnja za odpis davkov ali za podaljšanje plačilnega obroka.

Zakasnjenci torej dobivajo „opomine“ meseca februarja, maja, avgusta in novembra, da svojo davčno dolžnost izpolnijo.

Z onim dnem, ko davkoplačevalec dobi „opomin“, začne teči „opominarina“, to je zamudnik mora vsak dan skozi en teden po 5 kr. opominarine plačati.

Ako osmi dan svoj dolg poravna, tedaj ima za sedem dni 35 kr. opominarine poleg davkov in zamudnih obrestij plačati. Ako pa davkov še dalje ne plača, računa se mu za drugi teden na dan po 10 kr. opominarine; zaradi tega naraste do 14 dne opominarina na 1 gld. 5 kr.; seveda ako prej ne izpolni svoje dolžnosti.

Kdor pa še zdaj ostane dolžan, tega zadene potem „rubežen“, ki prizadene davkoplačevalcu poleg rubežnine včasih še drugih znatnih troškov.

Gledé na opominarino dosegla je visoka zbornica s svojim sklepom v zadnjem zasedanji dné 4. novembra 1890. leta, če tudi ne vsega, česar je prosila, vender toliko, da je visoko finančno ministerstvo opominarino znižalo malim davkoplačevalcem, kakor je to razvidno na izkazu stran 20 in 21 letnega poročila.

K malim davkoplačevalcem se štejejo tisti, ki plačujejo skupnega letnega davka po 6, 10 ali 12 gld., in če taki davkoplačevalci pravočasno ne poravnajo svojih dolžnostij, ne plačajo za 14 dni opominarine 1 gld. 5 kr. marveč za vsakoršno zakasnenje k večjemu 10 kr.

Vender ta olajšava ne velja za vse davčne okraje jednako. Pod zaporedno št. 15 je navedena v izkazu „Ljubljana“. Tu so deležni prej navedenega znižanja pristojbin samo davkoplačevalci, katerim je predpisano skupnega letnega davka do 6 gld. Kdor ima v Ljubljani do 10 ali 12 gld. letnega davka, ni več deležen olajšave.

Vsi davčni okraji postojinskega, kranjskega, ljubljanske okolice, logaškega, radovljiškega in kamniškega glavarstva in litijskega davčnega okraja uživajo opominarino olajšavo do 10 gld. predpisane letnega davka.

Na najboljšem pa so v tem oziru kočevski, krški, novomeški in črnomaljski davčni okraji in davkoplačevalci, spadajoči pod litijsko davkarijo.

Znižano opominarino torej plačujejo v enem okraju od davkov samo do 6 gld., v 17 okrajih do 10 gld. in v 13 okrajih do 12 gld.

Razven opominarine je visoko finančno ministerstvo tudi rubežnino za polovico znižalo.

Normalna rubežnina iznaša:

do 5 gld.	= 10 kr.
„ 10 „	= 20 „
„ 50 „	= 40 „
„ 100 „	= 1 gld.
čez 100 „	= 2 „

Vsled olajšave je torej plačevati samo 5, 10 in 20 kr. pri rubežni malih davkoplačevalcev.

Tretja olajšava navedena v izkazu je ta, da proti davkoplačevalcem z letno pristojbino 5 gld. ni izvršiti nobeno drugo eksekutivno postopanje, kakor le eksekutivni opomin, in to v nekaterih davčnih občinah samo v drugem kvartalu, v nekaterih v prvem in tretjem, v nekaterih v prvem in četrtem, zopet v drugih pa v drugem in tretjem kvartalu.

Najnaravnejše pač je in bi za davkoplačevalce najboljše bilo, da bi se davki samo po drugem in po tretjem kvartalu plačevali in izterjevali, kajti gospodar-poljedelec nima v prvem kvartalu nikakoršnih dohodkov, in dosti boljše se mu ne godi v zadnjem kvartalu. Koliko manj posla bi imela finančna uprava in eksekutivni troški bi zaradi tega menda ne bili dosti manjši, da bi se bilo bati primanjkljaja za pokritje eksekucijskih potrebščin.

Drug nedostatek za davkoplačevalce je tudi ta, da se raznovrstni davki enoliko ne vlagajo.

Tako se zemljiški in hišnorazredni davek plačuje vsak mesec za nazaj, hišnonajemniški davek za četrto leta naprej, pridobnina za pol leta naprej in dohodnina zopet četrto leta za nazaj.

Kako lahko se pripeti, da kdo prezre jeden ali drug obrok za vplačevanje dotičnega davka in primeri se, da ga trikratna eksekucija zadene, ne da bi bil zanikern ali nezmožen davkoplačevalec. Zato bi bila ureditev vplačilnih obrokov jako času primerna naredba, na katero naj bi visoka finančna uprava vso svojo pozornost blagovolila obrniti. Stvar je vsekako težavna, a uredba menda vender nemogoča ni, potreba je pa silna.

Po teh splošnih opombah v razjasnitev „izkaza“ imenom odseka za letno poročilo nasvetujem:

„Visoka zbornica naj vzame marginalna števila 4. in izkaz o eksekutivnih olajšavah, ki so se dovolile malim davkoplačevalcem na Kranjskem za leto 1891. blagovoljno na znanje“.

Ker je ta zadeva v zvezi z davčnim izkazom marginalna št. 2., zato sem se usojal št. 4. prej omenjati in izprosim si dovoljenja, da poročam končno še o tretji točki, ki se tiče odtegljeja pri stanarinskem davku za vzdrževanje poslopij.

Soglasni sklep visoke zbornice dne 4. novembra 1890 naznanil se je visoki vladi s prošnjo, naj bi blagovolila izposlovati povišek, in sicer od 15 na 30 odstotkov odtegljejev pri stanarinskem davku v Ljubljani, oziroma na Kranjskem sploh za vzdrževanje poslopij.

Dobra stvar potrebuje dlje časa, zato izreka odsek za letno poročilo prijetno nado, da bode visoka vlada opravičeno prošnjo, katero je deželni odbor dne 20. februarja t. l. predložil, uvaževala in ugodno rešila, za kar zbornica svojo prošnjo ponavlja, sicer pa točko 3. in neljubo zakasnjeno predložitev v vednost vzame.

Deželni glavar:

Zeli kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — *Nie-mand meldet sich.*)

Če ne, prosim gospode, ki pritrdé predlogu odseka za letno poročilo, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — *Angenommen.*)

Predlog je sprejet. Z dovoljenjem visoke zbornice poročalo se bode, predno preidemo k točki 10., o točki 11., ker je razdelitev podpor za stradajoče v zvezi z računskim sklepom deželnega zaklada.

(Ni ugovora. — *Wird kein Widerspruch erhoben.*)

Ker ni ugovora, preidemo k točki 11. in prosim gospoda poročevalca, da uvede svoje poročilo.

11. Ustno poročilo finančnega odseka gledé razdelitve podpor, dovoljenih od države in dežele za stradajoče leta 1890. (k prilogi 47.).

11. Mündlicher Bericht des Finanzanschlusses über die Vertheilung der aus Staats- und Landesmitteln bewilligten Noth-

Standesunterstützungen im Jahre 1890 (zur Beilage 47).

Poročevalec Šuklje:

Častiti gospodje tovariši! Čast mi je poročati v imenu finančnega odseka o prilogi 47., katera zadeva poročilo deželnega odbora o razdelitvi onih podpor, katere so se bile dovolile od države in od dežele za stradajoče leta 1890. To poročilo nam razjasnuje, kako se je vršila ta razdelitev in kako so se dotične svote razdelile na posameznike. Tukaj kaže morda vzeti v roke tudi računski sklep deželnega zaklada, katerega nahajate v prilogi 41. in tu bodem moral najprej pojasniti neko navidezno razliko. Mi vidimo iz računskega sklepa na strani 21. priloge 41., da se je za take izredne podpore po ujmah poškodovanim dejansko potrosilo leta 1890. 70.589 gld. 18 kr. in če temu znesku prištejemo še onih 600 gld., kateri so bili zastali koncem leta 1890., znašali so ti troški skupaj 71.189 gld. 18 kr. Priloga 47. pa nam kaže nekoliko manj dejanskega troška, namreč le 70.705 gld. 3 kr.

Razložka je torej za 484 gld. 15 kr., ali ta razložek je le navidezen in sicer navidezen zaradi tega, ker se je bilo kasneje nekaj povrnilo od kmetijske družbe, namreč skupaj 484 gld. 15 kr., in če Vi to odtegnete od tiste svote, katero nahajate v računskem sklepu deželnega zaklada za leto 1890., potem pridete do tiste številke, o kateri govori deželni odbor v svojem poročilu v prilogi 47. namreč do zneska 70.705 gld. 3 kr. Še nekateri drugi zneski so se kasneje refundirali. Namreč deželni zaklad prejel je od tega, da se nekoliko blaga ni bilo razdelilo, temveč prodalo in sicer za prodano ajdo in koruzo za seme 1898 gld. 25 kr., dalje se je refundiralo od raznih železnic na povračilih pratežnine od krompirja 767 gld. 15 kr. in na povračilih zaloge 162 gld., vsega skupaj torej 2827 gld. 40 kr. Torej je bil deželni zaklad faktično izdal v to svrhu 67.877 gld. 63 kr. Če se primerja ta svota s kreditom dovoljenim leta 1889. v seji deželnega zbora dne 22. novembra, vidi se, da je takrat bilo v proračun postavljenih iz deželnih sredstev v to svrhu 20.000 gld. Poleg tega je deželni zbor takrat naročil deželnemu odboru, naj se potegne pri visoki vladi v ta namen, da se tudi iz državnih sredstev dobi primerna podpora in tako beda olajša stradajočim.

Deželni odbor je to storil in dovolilo se je iz državnih sredstev skupna svota 45.000 gld. Ako teh 45.000 gld. državnega prispevka, za katere mora biti dežela hvaležna visoki vladi, odtegnemo od tistih 67.877 gld. 68 kr. ostane nam znesek 22.877 gld. 63 kr., kateri gre na račun dežele. Iz tega se da sklepati, da se je dotični kredit prekoračil za 2.877 gld. 63 kr.

Ali z druge strani treba vzeti v poštev nek sklep, katerega je storil visoki deželni zbor v svoji seji dne 17. oktobra leta 1890. Gospoda, blagovolite se spominjati onih velikih požarov, po katerih sta dve vasi, Brezovi Dol v novomeškem in Radovica v črnomaljskem političnem okraju silno trpeli; pomagati je bilo treba in deželni zbor je sklenil, da

se v podporo tem pogorelcem dovoli, da deželni odbor sme prekoračiti letošnji kredit za „podpore po ujmah poškodovanim“ do maksimalnega zneska 4000 gld. V finančnem odseku smo bili tega mnenja, da bi se dala stvar kontirati tudi drugače in da ni bilo treba spraviti je v zvezo s tem kreditom 20.000 gld. za stradajoče, vendar pa je to, kakor se razvidi iz navedenega sklepa, kolikor toliko opravičeno, in če torej odtegnemo svoto 4000 gld. katera se je dala kot podpora pogorelcem v Brezovem dolu in v Radovici, od onega zneska 22.877 gld. 66 kr., pridemo do zaključka, da se v primeri z dovoljenim kreditom 20.000 gld. pokaže naposled nek računski prihranek v znesku 1.122 gld. 37 kr. Proti načinu razdelitve podpor za stradajoče ni bilo nobenega ugovora v finančnem odseku in zaradi tega mi je čast nasvetovati sledeče:

a) „Poročilo deželnega odbora o razdelitvi podpor, dovoljenih od države in dežele za stradajoče leta 1890. se jemlje v vednost.

b) C. kr. kmetijski družbi se izreka zahvala za sodelovanje pri tej razdelitvi.“

Kajti iz poročila deželnega odbora je tudi razvidno, da je kmetijska družba z velikim uspehom bila podpirala deželni odbor pri nakupovanju in pri razdelitvi blaga. Priporočam, da visoki zbor blagovolj pripriti tem nasvetom finančnega odseka.

Deželni glavar:

Želi kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Če ne, prosim gospode, ki pritrdé 1. predlogu, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prosim gospode, kateri pritrdé 2. predlogu, naj blagovolé obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prestopimo sedaj nazaj k 10. točki, to je:

10. Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu deželnega zaklada za leto 1890. (k prilogi 41.).

10. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Rechnungsabschluss des Landesfondes (zur Beilage 41).

Poročevalec Šuklje:

Priloga 41. obseza računski sklep deželnega zaklada in razkaz skupne imovine za leto 1890. Temu računskemu sklepu je deželni odbor dodal tako motivacijo, da bode moje poročilo lahko razmerno kratko, kajti večinoma nahajate razjasnila itak v motivnem poročilu deželnega odbora.

V obče se sme reči, da je ta računski sklep nasproti preliminaru še dokaj ugoden. Na prvi strani motivnega poročila se vidi, da presega računski sklep dotični preliminar za 136.981 gld. 87 kr., namreč ako se od rednih prihodkov v znesku 893.329 gld. 51 kr. odtegnejo redni troški v znesku 756.347 gld.

64 kr., potem se razvidi, da končni presežek znaša 136.981 gld. 87 kr. Ako se tem številkam postavijo nasproti redni prihodki in troški v razmerji s proračunom, vidi se, da so prihodki bili večji za 115.165 gld. 93 $\frac{1}{2}$ kr., troški pa manjši za 18.216 gld. 66 kr. in tu imate na prvi pogled neko razliko, neko diferencijo, namreč, če to, kar se je več prejelo pri dohodkih in ono, kar se je manj izdalo seštejete, potem pridete do zaključka, da je uspeh ugodnejši le za 133.382 gld. 59 $\frac{1}{2}$ kr. Diferenca znaša torej 3599 gld. 27 kr. Ali gospoda moja, stvar se takoj pojasni, ako ta uspeh primerjate s proračunom, oziroma s poročilom finančnega odseka iz leta 1889. Tam najdete na strani 449., da smo kontirali z nekim presežkom, kateri presežek znaša 4599 gld. 27 $\frac{1}{2}$ kr. Ta presežek se je zmanjšal v tisti seji, ko smo rešili poročilo finančnega odseka o proračunu deželnega zaklada za leto 1890. s tem, da smo opravičnino deželnega glavarja za 1000 gld. povišali. Torej bi bil presežek ta znašal po proračunu le 3599 gld. 27 $\frac{1}{2}$ kr. in to je ravno tista diferencija, o kateri sem govoril.

Tu ni ničesar opomniti, vendar bi pri tej priliki neko svarilo izrekel. Nihče ni opravičen tako sklepati, da so zaradi tega deželne finance za celih 136.981 gld. 87 kr. na boljsem, gospoda moja, to bi bila velika računska pomota in jaz moram odločno svariti pred takim zaključkom. Pri nekaterih točkah se pač vidi, da smo dejansko več prejeli, oziroma dejansko manj potrosili; tam imamo efektivno pomnoženje dohodkov, oziroma efektivni prihranek. Tu vidimo pred vsem pri dohodkih pod naslovom I., da imamo pri točki 1. „priklade na direktni davek“ višji dohodek za 25.662 gld. 99 kr. Vsakdo izmed gospodov poslancev ve, od kodi izvira ta višji dohodek. Država — in sicer po vsej pravici — preliminarja jako previdno pri direktnih davkih. Vsled tega je tudi pri državnem računskem sklepu uspeh pri direktnih davkih vedno ugodnejši mimo proračuna; ker pa državni preliminar našemu deželnemu proračunu služi kot podstava v tem slučaju, je čisto naravno, da je uspeh gledé deželnih prikladov v računskem sklepu bolj ugoden mimo proračuna.

Pri točki drugi „priklade na užitnino“ vidimo, da smo manj prejeli za 1522 gld. 9 kr., ker se nekateri okraji niso mogli oddati tako ugodno, kakor se je prej računalo in vsled tega je efekt bolj neugoden. Zato pa imamo več prihodka pri 3. točki, namreč pri samostojni deželni nakladi na žganje in sicer več za 26.858 gld. 50 kr. Mi smo bili namreč postavili v proračun 145.000 gld. čistega dohodka, dejanski uspeh pa je znašal 171.858 gld. 50 kr. To je viden dokaz, kako pravilno je dežela ravnala takrat, ko se je odločila za to, da pobiranje te naklade prevzame v lastno režijo.

To so torej efektivno ali dejansko pomnoženi dohodki v skupnem znesku 52.521 gld. 49 kr. in če odtegnemo od tega zneska onih 1522 gld. 9 kr. kar smo manj prejeli pri užitnini, nam preostane še vedno pri I. poglavju za 50.999 gld. 40 kr. dejanskih dohodkov več nego smo proračunili.

Tudi pri izdatkih nahajamo nekoliko istinitih prihrankov in sicer se je pri normalnem šolskem

zakladu za 16.772 gld. 6 $\frac{1}{2}$ kr. v istini manj potrosilo, kakor vidite na strani 19. priloge 41., nego se je bilo preliminiralo. Ali gospoda moja, kar pa zadeva druge svote in druge točke, so one večinoma le, rekel bi, „buchhalterische Sache“, imajo le računski značaj, ali pa so se dotični troški le odložili. S tem niso na boljšem deželne finance, kajti prej ali slej bomo morali uporabiti dotične svote. Tako na priliko — ne bom stvari nadrobno razkladal — vidite kredit 40.000 gld. za osuševanje ljubljanskega barja; če se ta znesek še ni potrosil, dežela ni na boljsem, ampak prej ali slej bode treba izdati to svoto. Jaz se omejujem na te splošne opazke in preidem sedaj na detail.

Pri prihodkih vidite, da se pri poglavju I. priklade na davke in deželna naklada več nesle 50.999 gld. 40 kr.; II. dohodki iz deželnega posestva več za 126 gld. 75 kr. III. Prihodki iz javnih slovov 74 gld. 75 kr. Pri prihodkih iz deželnih zavodov pod naslovom IV. nahajate neko svoto, katero moram pojasniti, namreč po računskem sklepu na strani 9. bi se moralo soditi, da se je tu res manj dobilo proti preliminaru za 9481 gld. Na ta prihodek smo računali pri prisilni delalnici, prejeli pa nismo toliko, temveč dejanski prihodek je znašal le 1515 gld. 79 $\frac{1}{2}$ kr., kar vidite v prilogi na strani 3. Ali to se ni postavilo v to točko kot deželni dohodek in sicer, kakor se meni vidi, po vsej pravici. — To se bode potem tudi pokazalo pri dotičnem proračunu — namreč, tu bode treba nekoliko drugače kontirati. To niso pravi dohodki, zaradi tega ne, ker je zaklad prisilne delavnice še na dolgu deželnemu zakladu in sicer je bil koncem leta 1890. na dolgu za 34.749 gld. 31 kr. in ta svota 1515 gld., katera se je v istini refundirala iz zaklada prisilne delavnice deželnemu zakladu, nahaja se ravno o tem zastanku 34.749 gld. 31 kr. ker za toliko se je bil pasivni zastanek tega zavoda zmanjšal. Končno imamo pri prihodkih pod naslovom V. pri „raznih prihodkih“ več dohodkov za 73.446 gld. 31 $\frac{1}{2}$ kr. in sicer izvira to večinoma iz dveh števil, namreč iz tistih 45.000 gld. državne podpore za stradajoče, katera se o svojem času seveda ni mogla postaviti v proračun, pač pa figurira tukaj v računskem sklepu, poleg tega pa iz zdravstvene naklade pod št. 6., kjer se je prejelo 14.758 gld. 23 $\frac{1}{2}$ kr. med tem ko ničesar ni bilo proračunjenega. Pri troških nahajamo število, katera koresponduje s tem prihodkom. Tu se vidi, da ima ta točka več ali manj le prehajalni pomen. Drugega nimam pri rednih prihodkih povedati. Pri izrednih prihodkih opozarjam le na to, da se svota 6300 gld. pod točko VI. „prihodki po kreditni operaciji“ nanaša na nek dolg, katerega je grof Lanthieri bil povrnil deželnemu zakladu.

Če pridem na redne troške, vidimo, da so bili troški deželnega zbora v skupnem znesku 15.156 gld. 51 $\frac{1}{2}$ kr., mimo proračunjenih 14.456 gld., večji za 700 gld. 51 $\frac{1}{2}$ kr. To povišanje je opravičeno in izvira od tod, ker je zadnje zasedanje dalje trajalo nega se je mislilo, in potem, ko so bili troški za papir in tisek večji za 451 gld. 93 kr. in ker se je več uporabilo za plače dveh pomožnih strežajev. Pri II. poglavju „administrativni troški“ vidite, da

je znašala dejanska potrebsčina 51.487 gld. 74 $\frac{1}{2}$ kr., torej proti proračunu v znesku 51.593 gld. 74 kr., manj za 105 gld. 99 $\frac{1}{2}$ kr. Vi imate na prvih straneh priloge 41. razjasneno, od kod izvirajo te difference in ako se želi, sem tudi pripravljen, stvar razjasniti še bolj natančno. (Klici na levi: — Rufe (infs: „Ni treba“!) Če ne, bodem takoj nadaljeval.

III. Troški za deželno posestvo znašali so 5124 gld. 10 $\frac{1}{2}$ kr., torej nasproti proračunu več za 1204 gld. 84 $\frac{1}{2}$ kr. Največ je to prekoračenje povzročilo, ker je bilo skrbeti za vodovodne naprave v deželnih poslopjih, za katere deželni zbor o svojem časi ničesar ni mogel postaviti v proračun. Troški za deželne kulturne namene so znašali 24.619 gld. 10 kr., proti proračunu več za 3259 gld. 10 kr. in sicer vplivajo na to prekoračenje sledeče točke. Za vodne stavbe in melioracije se je manj potrosilo 1854 gld. 85 kr. Na strani 5. k IV. naslovu je razjasneno, čemu se je dotična potrebsčina porabila. Za ta prihranek pa nahajamo v računskem sklepu precej zdaten presežek pri troških za agrarske operacije, kateri so leta 1890. znašali že 5571 gld. 62 kr., ker je bil dotični zakon že pravno veljaven. Pri tej priliki moram zopet opozarjati, da je breme izvirajoče iz onega zakona, ki ga že sedaj jako čutimo in ga bomo čutili v prihodnje še bolj. Ze v prvem letu so znašali troški za agrarske operacije 5571 gld. 62 kr., lani smo preliminarili 12.000 gld., letos pa 9000 gld. To so velike butare, katere smo naložili deželnemu zakladu in morda je torej vprašanje opravičeno, ali je gospodarski efekt teh operacij pač v pravem razmerju z dotičnimi troški.

Za javno varnost izdalo se je 26.162 gld. 34 kr., mimo proračuna več za 406 gld. 34 kr. Za zdravstvene troške smo bili izdali za cepljenje koz 4943 gld. 25 kr., za plače okrožnim zdravnikom 16.353 gld. 32 $\frac{1}{2}$ kr. mimo proračunjenih 2000 gld. in za nagrado toplškemu zdravniku na Bledu 75 gld., skupaj 21.371 gld. 57 $\frac{1}{2}$ kr., proti proračunjeni potrebsčini v znesku 7157 gld. so znašali dejanski troški več za 14.224 gld. 57 $\frac{1}{2}$ kr. Pri tej priliki opozarjam na to, kar sem bil povedal pri dohodkih, namreč tam se je pod naslovom V. med raznimi dohodki in sicer pod št. 6. dobilo od zdravstvene doklade 14.758 gld. 23 $\frac{1}{2}$ kr. Iz tega se vidi, da ima ta trošek bolj prehajalni značaj in da je celo dežela bila nekoliko na dobičku.

Pri dobrodelnih napravah je znašala skupna svota troškov 191.637 gld. 57 kr. Poleg šole se torej razvidi, da se največ deželnih dohodkov troši za dobrodelne naprave. V tem naslovu se je proti proračunu l. 1890. manj izdalo za 1974 gld. 53 kr. V razjasnilih dodanih poročilu deželnega odbora je ta stvar zadosti pojasnena.

Pri javnih zgradbah se je izdalo 47.514 gld. 79 $\frac{1}{2}$ kr., proračunjenih pa je bilo 133.000 gld., tako da se je torej prihranilo 85.485 gld. 20 $\frac{1}{2}$ kr. Gospoda moja, tu moram zopet opozarjati, da je ta prihranek le navidezen. Pri podporah za uravnavo potokov se je prihranilo 15.000 gld.; mi smo namreč za Vipavske hudournike 10.000 gld., za uravnavo Pišence 3000 gld. in za druge manjše vodne zgradbe 2000 gld. več postavili v proračun, nego se je de-

jansko potrebovalo, ali to so večinoma svote, katere prej ali slej pridejo na vrsto. Ravno tako se ni potrosilo 40.000 gld. za osuševanje Ljubljanskega barja, kar se pa tiče svote 35.000 gld. za Kamniško železnico, se ta znesek ni izplačal leta 1890., pač pa leta 1891. Kar se tiče troškov za pripravo in vojaške namene, potrosilo se je mimo proračuna več za 1170 gld. 10 $\frac{1}{2}$ kr. in za domobransko vojašnico se je več potrosilo za 68.786 gld. 38 kr., kar se je pa deloma bilo pokrilo iz preostanka iz leta 1889., deloma pa se je pritegnilo v to svrhu to, kar je bilo dovoljenega za leto 1891., tako da je tudi ta stvar v redu. Kar se tiče primanjkljaja deželnega posojilnega zaklada, sklicujem se lahko na sklep visokega zbora o deželnem posojilnem zakladu, iz katerega sledi, da je ta primanjkljaj v znesku 56.587 gld. 60 kr. opravičen, in pri raznih troških končno nahajamo tudi pozicijo, s katero smo se že bavili.

Zaradi tega stavljam v imenu finančnega odseka predlog, da se potrdi računski sklep deželnega zaklada za leto 1890.

Deželni glavar:

Želi kdo besede? (Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Torej prosim tiste gospode, ki pritrdé predlogu finančnega odseka, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. -- Angenommen.)

Predlog je sprejet in prosim gospoda poročevalca, da poroča še o razkazu imovine.

Poročevalec Šuklje:

Preidem na razkaz skupne imovine koncem leta 1890.

Iz tega razkaza razvidite, da se je gotovina deželnega zaklada, katera je znašala pričetkom leta 1890. 4178 gld. 51 $\frac{1}{2}$ kr., koncem leta 1890. pomnožila na 39.550 gld. 7 kr. Pri gotovini splošnih depozitov in vrednosti papirjev v splošnih depozitih nimam napraviti nobene opazke in ravno tako ne pri zastalih prihodkih, kateri so koncem leta 1890. znašali 613.709 gld. 49 kr., katere nahajate razložene na strani 10. računskega zaključka.

V kapitalih imamo tisti privatni dolžni pismi kranjskih stanov imenom gledališkega zaklada v skupnem znesku 19.950 gld. Privatno dolžno pismo grofa Karola Lanthierija odpade, ker je dolg plačan. Raznovrstnih obligacij je bilo v imenski vrednosti 841.300 gld., kurzna vrednost obligacij dne 31. decembra 1890, pa je znašala 761.795 gld. 67 $\frac{1}{2}$ kr.

Glede imovine v posestvih tudi nimam ničesar omeniti. Skupna imovina je znašala 1.732.620 gld. 50 kr., ako odtegnemo od te svote skupne dolgove v znesku 137.873 gld. 63 $\frac{1}{2}$ kr., vidimo, da je imela dežela koncem leta 1890. čisto imovino 1.594.746 gld. 86 $\frac{1}{2}$ kr. ali v primeri z imovino lanskega leta 1889. v znesku 1.459.751 gld. 1 $\frac{1}{2}$ kr. več za 134.995 gld. 85 kr., kar se približno strinja z onimi svotami, katere sem pojasnil v uvodu svojega poročila.

Nasvetujem, da visoki zbor odobri tudi razkaz imovine deželnega zaklada za leto 1890.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Ker ne, prosim gospode poslance, kateri odobré tudi razkaz imovine, naj blagovolijo ustatí. (Obvelja. — Angenommen.)

Razkaz imovine je odobren in s tem rešena 10. točka.

Prestopimo k daljni točki, to je:

12. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji Vincencijeve družbe v Ljubljani za podporo k stavbin-skim troškom v Marijanišči.

12. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Vincenzvereines in Laibach um Subvention zu den Baukosten im Marianum.

Poročevalec Kersnik:

Predstojništvo Vincencijeve družbe v Ljubljani prosi za denarno podporo k gradilnim troškom v Marijanišči. To društvo, oziroma sirotinski zavod obstoji že 10 let in se vedno vekša. Število gojencev znaša sedaj že nad 140 in treba je od leta do leta novih naprav in razširjenj. Tako je družba tudi zgradila nov stranski trakt in napravila kopelj, katera je bila v zdravstvenem oziru jako potrebna. Troški so znašali, oziroma bodo še znašali okolu 20.000 gld. Ne da se tajiti, da ima dežela od tega zavoda velike koristi in ako se pomisli, da je, kakor se nam poroča v marg. št. 1. § 9. letnega poročila, deželni odbor letos prejel za sirotinski zaklad iz dohodka XXVII državne dobrodelne loterije znesek 4000 gld. in da mu je obljubljen še daljni znesek 6000 gld., opravičeno je, da finančni odsek nasvetuje, da se z ozirom na ta izvanredni donesek dovoli Vincencijevi družbi primerna podpora.

Zaradi tega imam čast v imenu finančnega odseka predlagati:

Visoki deželni zbor naj sklène:

„Predstojništvu Vincencijeve družbe se dovoljuje za zgradbe v Marijanišči podpore 2000 gld. iz sirotinskega zaklada, ki se ima izplačati v 1892. letu v delnem znesku 1000 gld., in 1893. leta ostanek za 1000 gld.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Če ne, prosim gospode, ki pritrdé temu predlogu, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Daljna točka je:

13. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji sekundarja dr. Rudolfa Repiča za nagrado za večkratno nadomestovanje.

13. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Sekundararztes Dr. Rudolf Repić um Remuneration für Substituierungen.

Poročevalec vit. dr. Bleiweis-Trsteniški:

Visoki zbor! Sekundarij dr. Rudolf Repič se je obrnil do visokega deželnega zbora s prošnjo, da bi se mu naklonila primerna nagrada z ozirom na to, da ni samo na kirurški oddelku služboval, temveč da je nadomestoval tudi sekundarije na drugih oddelkih. Poprej je že vložil prošnjo pri deželnem odboru, pa ta je ni uslišal, ker je mislil, da je dolžnost sekundarjeva, pomagati tudi na drugih oddelkih. Prositelj navaja, da je bil nekaj časa edini sekundarij v bolnišnici, da je imel jako veliko posla in da gotovo zasluži nekoliko podpore.

Finančni odsek se je pečal s to prošnjo in se prepričal, da je istinito, da je dr. Repič nekaj časa v celi bolnici opravljal službo sekundarija in da mu za ta izvanredni posel po pravici gré nekaj podpore.

Zaradi tega predlagam:

Visoki deželni zbor naj sklène:

„Prošnja sekundarja dr. Repiča se odstopi priporočilno deželnemu odboru v rešitev.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Če ne, prosim gospode, ki pritrdé temu predlogu, naj blagovolé obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prestopimo k daljni točki, to je:

14. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji drd. Petra Košenine za dovolitev takse za medicinski rigorozum.

14. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Drd. Peter Košenina um Bewilligung der Taxe zur Ablegung des medizinischen Rigoroſums.

Poročevalec Kersnik:

Ker je v enakih slučajih navadno deželni odbor reševal take prošnje in je dotična rešitev vselej bila odobrena po visokem deželnem zboru, bil je finančni odsek mnenja, da se ne spušča v meritorno rešitev te prošnje, temveč nasvetuje:

Visoki deželni zbor naj sklène:

„Prošnja drda. Petra Košenine izroča se priporočilno deželnemu odboru.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Če ne, prosim gospode, ki se strinjajo s tem predlogom, naj izvolijo obsedeti.
(Obvelja. — Angenommen.)

Daljna točka je:

15. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji posojilnice v Krškem za podporo.

15. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der Darlehenscasse in Gurkfeld um Subvention.

Poročevalec Višnikar:

Visoki zbor! Posojilnica v Krškem prosi za podporo 100 gld. za snovanje novih posojilnic na Dolenjskem in 150 gld. za ustanovitev centralne posojilnice. Prosilci se sklicujejo na to, kako važne so posojilnice za kmetско prebivalstvo in zlasti kako dobrodejno vplivajo s tem, da varujejo ljudstvo, kjerkoli poslujejo, pred oderuhi.

Posojilnica Krška je v zmislu zakona svoj delokrog omejila le na Krški sodni okraj, in ga ne more razširiti na sosedne okraje, kjer nimajo še posojilnic, na primer na Kostanjeviški, Mokronoški in Radeški okraj, akoravno se prošniki tudi iz teh okrajev oglašajo, pač pa bi tem sosednim okrajem rada pripomogla, da bi si ustanovili svoje posojilnice.

V ta namen bi bilo treba, da bi odborniki Krške posojilnice šli dotičnim domoljubom v Mokronogu, Kostanjevici, Radečah in drugod na Dolenjskem, kjer je še drugih 5 okrajev brez njih, na roke, da bi sklicevali zборе, dajali pouke v zadevi dotičnih postav, o poslovanji in uradovanji posojilnic. Odborniki Krške posojilnice bi to tudi radi storili, ako ne bi bilo to z velikimi troški združeno. Teh si pa podpisana posojilnica iz lastnih sredstev ne upa pokriti, ker so njena sredstva še majhna in le Krškega okraja lastnina.

Akoravno finančni odsek priznava važnost in korist posojilnic in priznava, da jih mnogo posluje jako dobro, vendar ni mogel priporočati, da bi se dovolila posojilnici v Krškem kaka podpora iz deželnega zaklada. Omeniti moram tudi, da že obstoji neka zveza posojilnic in menim, da ne dela nobene težave, osnovati posojilnice tam, kjer jih je resnično treba ter da je tudi lahko dobiti potrebnega denarja, posebno če se v dotičnem kraju nahaja le nekoliko zaupnih mož.

Ložje je dobiti denar, nego ga varno naložiti. Opozarjam, da je iz letnega poročila razvidno, da posluje na Kranjskem že 10 takih posojilnic, pri katerih je skupaj vloženih 1,048.354 gld.

Z ozirom na te razloge nasvetujem v imenu finančnega odseka:

Visoki deželni zbor naj sklene:

„Prošnji posojilnice v Krškem za podporo za snovanje novih posojilnic se ne ustreže“.

Deželni glavar:

Zeli kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim gospode, ki pritrdé temu predlogu, naj blagovolé obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prestopimo k 16. točki, to je:

16. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani za podporo.

16. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des Centralausschusses der k. k. krainischen Landwirtschaftsgesellschaft in Laibach um Subvention.

Poročevalec Hribar:

Visoki deželni zbor! Kakor doslej vsako leto, vložila je c. kr. kmetijska družba v Ljubljani tudi letos prošnjo, naj bi jej dovolil visoki deželni zbor podporo za pospeševanje njenega delovanja. Finančni odsek se je posvetoval o tej prošnji in je, priznava veliko važnost c. kr. kmetijske družbe za splošni gospodarski razvoj naše dežele in priznava nje izredno delavnost, sklenil predlagati visokemu zboru, naj jej, kakor prejšnja leta, tudi letos dovoli izdatno podporo.

Med nalogami, katere si je postavil glavni odbor kmetijske družbe, omeniti mi je pospeševanja sadjarstva. Za pospeševanje sadjarstva, katero je bilo doslej v naši deželi na jako nizki stopinji, stori kmetijska družba zares jako veliko. Iz svoje drevesnice na poljanskem vrtu odda družba vsako leto deloma zastonj, deloma po tako nizki ceni, kakor bi jih ne bilo mogoče dobiti iz nobene druge drevesnice, po 12.000 lepih sadnih drevesc. Jaz sam sem se prepričal, da so ta drevesca tako lepa, da bi jih za drag denar težko bilo dobiti v drugih drevesnicah. Ako bode kmetijska družba tako naprej delovala, potem smemo prepričani biti, da se bode sadjarstvo pri nas na Kranjskem v nekaterih letih vse drugače razvilo.

Dalje hoče glavni odbor te družbe kolikor mogoče pospeševati izdelovanje sadnega mošta, kar bode tem važnejše, čemboj se bodo opuščali vinogradi uničeni po trtni uši in čemboj se bode razširjala prodaja italijanskega vina, katero v kratkem utegne priti v našo deželo.

Dalje pravi glavni odbor, da hoče kupovati dobra rastlinska semena in je oddajati kmetom za nakupnino ali pa še ceneje; da hoče v prosoh vinarstva, kakor dosedaj, kupovati modro galico ter jo oddajati vinogradnikom tudi za nakupno ceno ali pod njo. Obe te nalogi sta uvaževanja vredni in zlasti kar se tiče nakupovanja semen in sicer rastlinskih semen je želeti, naj se kar največ stori, da bi se travniki zboljšali posebno tam, kjer so se zvršila osuševalna dela.

Jako važno v naši deželi je postalo mlekarstvo in na Gorenjskem planšarstvo. Dandanes imajo naši

govejorejci že prav veliko dohodka od mlekarstva in sirarstva in želeti je, da bi se ta stroka kmetijstva vsako leto bolj razvila in zato hoče glavni odbor kakor v prejšnjih letih, tudi letos kranjske sirarje poslati na Tirolsko, da se tam šolajo ob troških kmetijske družbe v mlekarških šolah, ker dosedanja skušnja uči, da se vrnejo od todi prav dobro poučeni.

Glavni odbor kmetijske družbe je obrnil svojo pozornost tudi na zboljšanje domačega ovčjega plemena in vpeljal novo plemo, katero se je dobro obneslo in ravno tako želi tudi pospeševati prašičorejo z vpeljavo velike angleške pasme.

Delovanje kmetijske družbe je v istini pospeševanja vredno, razvija se pa družba tako, da jej ta razvoj sosedne dežele lahko zavidajo. Leta 1885. štela je komaj 600 udov, letos šteje jih že nad 2400 ter ima jako veliko podružnic. Če bode kmetijska družba tako napredovala, kakor je napredovala dosedaj, postalo bode zanimanje našega prebivalstva zanj vedno večje; večja pa tudi njena korist za gospodarski razvoj naše dežele. Z ozirom na vse to je mislil finančni odsek, da je treba to prekornostno družbo podpirati kar najbolj mogoče.

Kmetijska družba je vložila do visokega deželnega zbora še posebno prošnjo, da bi se jej dovolila podpora za nakup bikov plemenjakov; pa ker bode stvar pozneje še prišla pred visoko zbornico, nimam za danes ničesar več opomniti, ampak stavim v imenu finančnega odseka sledeči nasvet:

Visoki deželni zbor naj sklene:

„C. kr. kmetijski družbi kranjski se dovoli za leto 1892. podpora 2000 gld., ki naj se izplačuje iz deželnega zaklada pri naslovu IV.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Če ne, prosim gospode, ki pritrdé temu predlogu, naj blagovolé obsedeti.
(Obvelja. — Angenommen.)

Prestopimo k daljni točki, to je:

17. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji treh glavnih odgonskih sprevodnikov v Ljubljani za zboljšanje plače.

17. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition der drei Hauptschubführer in Laibach um Gehaltsaufbesserung.

Poročevalec Kersnik:

Visoki zbor! Glavni odgonski sprevodniki Peter Millek, Matija Eppich in Jozef Altman imajo plače vsak po 360 gld., potem male potnine za pota v Beljak ali v Gradec oziroma v Sežano, in za obleko 22 gld. pavšala. Z ozirom na te pičle dohodka

prosijo, da bi se jim plače zvikšale. Finančni odsek je uvidel, da so plače premajhne in je sklenil predlagati visokemu zboru, naj se jim zvišajo pod pogojem, da temu povišanju pritrdita deželna odbora Koroški in Štajerski, ker ona skladata k tem troškom.

V imenu finančnega odseka imam čast predlagati:

Visoki deželni zbor naj sklene:

„Plača glavnim odgonskim sprevodnikom zviša se od letnih 360 gld. na letnih 400 gld. pod pogojem, da bodeta tudi deželna odbora Štajerski in Koroški od te povišnine prevzela na ona dva odpadajoče kvote.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Če ne, prosim gospode, ki pritrdé temu predlogu, naj izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Prestopimo k 18. točki, to je:

18. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani za nagrade učiteljem, kateri delujejo v šolskih delarnah.

18. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über die Petition des slovenischen Lehrervereines in Laibach um Bewilligung von Remunerationen für die in den Schulkwerkstätten thätigen Lehrer.

Poročevalec ces. svétnik Murnik:

Visoki zbor! Odbor slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani se je obrnil do visokega deželnega zbora s prošnjo, v kateri navaja, kako se mora prava vzgoja šolske mladine vršiti na verski in na moralni podstavi, da pa je v drugi vrsti skrbeti tudi za telesni razvoj mladine. Praktična vzgoja mora gledati tudi na potrebe v življenji in v tem oziru meni odbor učiteljskega društva, da je za ženske že preskrbljeno, ker se učé ženskih ročnih del, dočim za dečke gledé moških ročnih del še ni skrbjeno. Šele v zadnjih letih so nekateri gospodje učitelji s pomočjo podpore kranjske hranilnice in dežele šli na Dunaj in se priučili onemu delu, katero morejo sedaj uspešno poučevati v šolskih delarnah. V svoji prošnji navaja učiteljsko društvo, da bi bil dotični pouk bolj uspešen, ako bi oni učitelji, kateri so se izučili na Dunaji, uverjeni bili, da bodo za svoj trud nekoliko nagrađani. Deželni odbor, kateremu je visoki zbor dovolil nek kredit za pospeševanje pouka v obrtnijstvu sploh, delil je že nekaj let iz tega kredita ne le podpore, da so se mogli učitelji na Dunaji izučevati, temveč je dajal podpore tudi učiteljem, kateri so napravili izpit, da so ustanovili šolske delarne. Deželni odbor in tudi kranjska hra-

nilnica dajala sta te podpore vselej rada. Kar se pa tiče pouka samega, opraviti imel je deželni odbor dosedaj šele jedenkrat s prošnjo za nagrado, in ta prošnja mu je došla od okrajnega šolskega sveta logaškega. Takrat je deželni odbor sklenil, da se sme nagradati to poučevanje in je dal dotičnemu učitelju, ki jako uspešno deluje, nekoliko nagrade. Tudi v deželnem šolskem svetu se je govorilo že o tej stvari in sprožila se je misel, da bi bilo primerno, ako bi se v proračun normalno-šolskega zaklada postavila kaka svota, da bi bil tudi ta pouk popolnoma urejen. Ali nekateri gospodje so mislili, da bi dotični kredit vendar ne spadal prav v normalno-šolski zaklad, ker imamo dosedaj še premalo šolskih delaren. Jedna je v Ljubljani, jedna v Idriji, katero pa vzdržuje poljedelsko ministerstvo. Tudi v drugih krajih so še nekatere, v Logatci, na Trati, v Grahovem, v Šmartnem, v Postojini, na Igu in v Krškem. Nadejati se je, da se jih bode v kratkem še več pripravilo. V finančnem odseku prevladalo je mnenje, da naj bi se to poučevanje nagradalo iz deželnega zaklada in sicer toliko časa, da bodo šolske delarne tako razširjene, da bode treba o njih se razgovarjati in sklepati, kadar se bode razpravljalo o normalno-šolskem zakladu.

Finančni odsek je bil z ozirom na vse to mnenja, da naj deželni odbor tudi za naprej ravna kakor dosedaj ter da sme nagradati učitelje, o katerih se je prepričal, da uspešno poučujejo v šolskih delarnah.

Predlagam torej v imenu finančnega odseka: Visoki deželni zbor naj sklene:

„Prošnja učiteljskega društva v Ljubljani se odstopi deželnemu odboru s pooblastilom, da primerno nagraduje one učitelje, kateri uspešno delujejo in mladino vzgajajo v šolskih delarnah“.

Deželni glavar:

Želi kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, prosim gospode, kateri pritrdé temu predlogu, naj blagovolé ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Z ozirom na to, da upravni odsek zboruje danes popoldne in ker se gospoda poslanca vitez Langer in Šuklje strinjata s tem, da bodeta utemljevala svoja samostalna predloga v prihodnji seji, bodedo sejo sklenili.

Prihodnja seja bode v četrtek 29. t. m. ob 10. uri dopoldne in sicer s sledečim dnevnim redom:

(Glej dnevni red prihodnje seje. — Siehe Tagesordnung der nächsten Sitzung.)

Finančni odsek zboruje jutri ob 10. uri dopoldne, upravni odsek danes popoldne ob 1/25. uri.

Skleпам sejo.

Konec seje ob 2. uri popoldne. — Schluss der Sitzung um 2 Uhr Nachmittag.